

Stockholms stads byggnadsnämnd.

Byggnadsnämnden.

Stadshuset, 3 tr., K.; t. 54 05 00 (växel); sessionstid: i regel varannan tisdag.

Byggnadsordningarna för Stockholm av 1725, 1736, 1763 m. fl. är hava efter hand blivit avlösta av nya författningar i enlighet med utvecklingens krav.

Uppsikten över den enskilda byggnadsverksamheten samt tomtregleringen i huvudstaden handhades tidigare av magistratens byggnings- och ämbetskollegium samt från år 1849 av dettas arvtagare handels- och ekonomikollegiet. En stadsingenjör hade tillsatts redan år 1636 och den första stadsarkitekten, Nikodemus Tessin d. ä., utnämndes år 1661.

Närmaste inseendet över byggnadsverksamheten i staden utövas från år 1875 av *Stockholms stads byggnadsnämnd*.

Enligt k. byggnadsstadgan den 30 juni 1947, som trädde i kraft den 1 januari 1948, skall byggnadsnämnden övervaka efterlevnaden av byggnadslagen, byggnadsstadgan, stadens byggnadsordning och övriga i staden gällande författningar angående stadens byggnadsväsen samt fullgöra vad enligt berörda författningar ankommer på nämnden, ävensom i övrigt handhåva de uppgifter som i laga ordning överlämnas åt nämnden.

Nämnden skall enligt byggnadsstadgan bestå av fem ledamöter jämte fem suppleanter, av vilka magistraten utser en ledamot och en suppleant samt stadsfullmäktige de övriga. Valet sker för en tid av fyra år. Innevarande period omfattar åren 1951—1954. Nämnden väljer inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder.

Alltsedan år 1875, då nämnden började sin verksamhet, utgå, jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 1 december 1874, arvoden till nämndens ledamöter. Å dessa arvoden utgå icke rörliga tillägg.

Det åligger nämnden bl. a. att med uppmärksamhet följa byggnadsverksamheten och den allmänna utvecklingen i staden och dess omgivning samt låta verkställa erforderliga utredningar rörande de förhållanden, som äro av betydelse för en ändamålsenlig planläggning av stadens område; att ombesörja upprättande eller ändring av generalplan¹⁾; att tillse att stadsplan i mån av behov upprättas och att åtgärder

vidtagas för att erforderliga ändringar i gällande stadsplan må komma till stånd; att uppgöra byggnadsordning samt, då anledning förekommer, upptaga fråga om ändring därav; att handlägga frågor om tomtindelning eller ändring därav; att öva noggrann tillsyn över byggnandet; att övervaka efterlevnaden av gällande nybyggnadsförbud; samt att i allmänhet söka främja en för staden gagnelig utveckling av dess bebyggande och för detta ändamål hos vederbörande myndigheter väcka de förslag och göra de framställningar, som finnas nödiga. Nämnden har sålunda att meddela byggnadslov för till-, på- eller ombyggnad, ändring som berör byggnads konstruktion eller lokalers storlek och anordning, användning av byggnad eller del därav till väsentligt annat ändamål än det, vartill den förut varit använd eller som finnes angivet å fastställd ritning, fastighets inhägnande, rivning av byggnad m. m. För vissa allmänna, kronan tillhöriga byggnader erfordras dock icke byggnadslov, men nämnden skall beredas tillfälle att yttra sig även beträffande sådan byggnad. Till nämndens handläggning höra vidare frågor rörande vissa hissar och skyltar.

Nämnden äger meddela föreläggande om borttagande eller ändring av byggnad eller viddagande av annan åtgärd samt fastställa vite för underlåtenhet att ställa sig föreläggandet till efterrättelse ävensom föreskriva åtgärds viddagande vid äventyr, att densamma i händelse av tredska verkställas genom nämndens försorg på den tredskaudes bekostnad.

Genom nämndens försorg skall upprättas karta över staden, upptagande de särskilda tomterna och stadsägorna med därå befintliga byggnader. Å kartan skall varje nybyggnad, som ej är att anse såsom tillfällig, till sina gränser utmärkas så snart ske kan efter byggnadens uppförande. När byggnad rivits eller nedbrunnit, skall kartan ändras i enlighet därmed.

Till sitt biträde skall nämnden hava stadsarkitekt. Denne skall vara tillstades vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att, där han det begär, få sin mening antecknad till protokollet. Vad nu sagts gäller även i stadens tjänst anställd stadsingenjör, mättningsman, förrättningsman för tomtmätning eller avstyckning eller annan tjänsteman, vilken det åligger att till föredragning hos nämnden bereda inkommande ärende, såvitt angår ärende, som berör hans verksamhet.

För tillsynen över hissar har nämnden till sitt biträde särskilda av nämnden förordnade hissbesiktningsmän (se sid. 182).

¹⁾ Ang. utredning rörande generalplan för Stockholm, se under stadsplanekontoret (sid. 185).

BN

Författningar m. m. Byggnadslag 30 juni 1947 (Kfh 1948: sid. 344), med ändr. senast 21 dec. 1949. K. byggnadsstadga 30 juni 1947 (Kfh 1948: sid. 371). Byggnadsordningen för Stockholms stad 14 nov. 1934, med ändr. 18 aug. 1937 och 7 maj 1942 (Kfh 1946: sid. 716)¹⁾. Lag 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, med ändr. OÅ:s kung. 11 jan. 1869 med särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad k. ordningsstadgan för rikets städer innehåller, med ändr. §§ 14, 14 a (Kf 1948: nr 50). Instruktion för hos byggnadsnämnden anställda byggnadsinspektörer, antagen av nämnden 19 jan. 1910 (Kf 1910: nr 6). Mätningstaxa för Stockholm, fastställd av k. m:t 16 jan. 1953 (Kf 1953: nr 3).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 2,945,559 kr. (därav engångs 73,540 kr.); inkomster: driftbudgeten 819,000 kr.

Byggnadsnämndens ledamöter

(för tiden t. o. m. år 1954).

Ordförande

(arvode 3,600 kr. utan rörligt tillägg).

Ek, V. E., f. d. sekreterare (som led. utsedd av stadsfullm.).

Vice ordförande

(arvode 2,500 kr. utan rörligt tillägg).

Twengström, A. J., byråchef, stadsfullm. (som led. utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter

(arvode 2,500 kr. utan rörligt tillägg).

Bång, O. G. M., borgmästare (utsedd av magistraten).

Johannesson, E. G. V., direktör (utsedd av stadsfullm.).

Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.²⁾

Behm, E. O. L., advokat (utsedd av stadsfullm.).
Canholm, C. E., köpman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Karlsson, Andreas, förbundsordförande, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Stadig, A. G., ombudsman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Wiesel, P. T., rådman (utsedd av magistraten).

Sekreterare.

Eväus, H. V., byggnadssekreterare; mottagnings-tid: 9—11 (utom tisdagar) (se sid. 181).

Delegerade för inspektion av stadsingenjörskontoret.

Ek, V. E.; Twengström, A. J.

Revisorer.

Gemensamma för fastighetsnämnden m. fl. (se sid. 155).

Byggnadsnämndens namnberedning.

Byggnadsnämnden beslöt år 1920 uppdraga åt en särskild beredning att uppgöra och till nämnden avgiva förslag till namn å gator, allmänna platser och kvarter. Namnberedningen består dels av sex av byggnadsnämnden valda ledamöter, dels av en ledamot vald av skönhetsrådet, dels ock av fastighetsregisterföraren, stadsarkitekten och stadsingenjören. Den 13 mars 1948 beslöt byggnadsnämnden att mandatiden för de av nämnden valda ledamöterna i beredningen skulle fr. o. m. år 1949 omfatta fyra år. Byggnadsnämndens senaste val av ledamöter för åren 1953—1956 ägde rum den 16 december 1952.

Ledamöter.

Ahnlund, N. G., professor, **Ek, V. E.**, f. d. sekreterare, ordf., **Langenfelt, P. G. L. M.**, lektor, **Staf, N. O. B.**, stadsarkivarie, **Wanngård, E. S.**, verkställare, **Wessén, E. G. A.**, professor (utsedda av byggnadsnämnden); **Selling, C. G. A.**, stadsantikvarie (utsedd av skönhetsrådet); **fastighetsregisterföraren; stadsarkitekten; stadsingenjören.**

Sekreterare (1,656 kr.).

Schück, A. H., docent.

Registrator (708 kr.).

Rasmusson, F. R. F., tf. arkivarie vid stadsingenjörskontoret.

Byggnadsnämndens expedition.

Stadshuset, 3 tr.. K.; t. 54 05 00 (växel): expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag före helgdag 9—13,30).

Expeditionens chef är byggnadssekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid nämndens sammanträden, att uppsätta beslutade skrivelser, att avgiva utlåtanden samt att inför nämnden föredraga ärenden angående tjänstespörmål m. m.

¹⁾ Ny byggnadsordning under utarbetande.

²⁾ Enligt nämndens beslut skola vid förfall för någon av de av stadsfullmäktige utsedda ledamöterna såsom ersättare inkallas: för vice ordföranden och hr Ossbahr suppleanterna hrr Behm och Canholm i nämnd ordning samt därefter suppleanterna hrr Stadig och Karlsson i angiven ordning samt för ordföranden och hr Johannesson suppleanterna hrr Stadig och Karlsson i nämnd ordning samt därefter suppleanterna hrr Behm och Canholm i angiven ordning.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 152,518 kr.; inkomster: driftbudgeten 48,700 kr.

Byggnadssekreterare (37).

Evæus, H. V.

En kontorsskrivare, ett kanslibitråde, ett kontorsbitråde.

Förste expeditionsvakt (12).

Persson, K.-E.

En expeditionsvakt.

Stadsarkitektkontoret.

Stadshuset, 3 tr., K.; t. 54 05 00 (växel); expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag före helgdag 9—13,30).

Stadsarkitektkontorets chef är stadsarkitekten, vilken bl. a. har att jämte vice stadsarkitekten, byråarkitekten, övriga arkitekter samt överingenjören bereda och införa nämnden föredragna till nämndens verksamhetsområde hörande ärenden. Stadsarkitekten åligger i huvudsak att avgiva yttranden över till nämnden från andra myndigheter remitterade ärenden, att granska förslag till stadsplaner, att framlägga förslag till erforderliga ändringar av byggnadsförfattningarna, att handlägga inkomna ansökningar om tillstånd till nybyggnader m. m. samt att besiktiga och godkänna avslutade byggnadsföretag. Stadsarkitekten och överingenjören äga, enligt särskilt uppdrag, i byggnadsnämndens ställe besluta bifall till ansökningar av ringa vikt eller av uteslutande teknisk art. Vice stadsarkitekten biträder stadsarkitekten med förekommande göromål och är stadsarkitektens ställföreträdare. Byråarkitekten och arkitekterna handlägga ansökningar rörande ändringsarbeten även som nybyggnadsärenden i förorterna samt ärenden rörande skyltar. Överingenjören handhar med biträde av byråingenjören och byggnadsinspektörerna den tekniska kontrollen av byggnadsföretagen genom konstruktionsgranskning och förrättande av besiktningar, som avse utronande av byggnaders eller byggnadskonstruktioners säkerhet, verkställer utredning av byggnadstekniska spörsmål m. m. Byggnadsinspektörerna utöva den löpande kontrollen på byggnadsplatserna. Dessutom biträdes stadsarkitektkontoret av en planteringsinspektör i frågor rörande förgårdars och innergårdars anordnande och plantering samt av en färgkonsulent i frågor rörande färgsättning på byggnader m. m.

Å stadsarkitektkontoret ombesörjes inkomna handlingars registrering. Avgifter för byggnadslov, protokollslösen m. m. uträknas och upp bäras, varjämte å kontoret verkställas de förberedande utredningar, som erfordras i samband med byggnadslovs meddelande.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 791,145 kr.; inkomster: driftbudgeten 410,300 kr.

Stadsarkitekt (B 21).

Wetterling, G. M. W. (förordn. t. o. m. ³¹/₅ 1956); mottagningstid: 14—16 (utom lördagar).

Vice stadsarkitekt (B 15).

Oelrich, N. E.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Byråarkitekt (33).

Danielsson, P. E.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Arkitekter (31).

Leffler, E.; Trovik, E. M.; mottagningstid: 14—16 (lördagar 13—14).

Biträdande arkitekt (25).

Vakant, *tf.* Halla, N. B.

Planteringsinspektör (7,008 kr.).

Larsson, B.

Färgkonsulent (7,008 kr.).

Aijmer, L. A. T.; t. 50 60 20.

Arkitekt (6,300 kr.).

(Deltidstjänst.)

Petterson, T. G. W.

Överingenjör (B 17).

Lindqvist, H. Hj. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1956); mottagningstid: 14—16 (utom lördagar).

Byråingenjör (33).

Vakant, *tf.* Dahlberg, G. A.

Byggnadsinspektörer.

Dahlberg, G. A. (31), *tjl.* (se ovan), *tf.* Rustan, A. L.; Kumlien, C. G. V. (31); Grange, A. D. (31); Rustan, A. L. (28), *tjl.* (se ovan); Jansson, B. C. (28), *tjl.* (se sid. 157), *tf.* Björkman, C.-O.; Krook, C. G. (28); Orefelt, L.-G. (28); Lundberg, P. G. B. (28); en vakant (28).

Förste kontorsskrivare (Ex. 16).

Adding, f. Östergren, Brita.

Kontorsskrivare (13).

Vakant, *tf.* Bergström, Brita H.

En kontorsskrivare, tre kanslibiträden, två kontorsbiträden, en expeditionsvakt.

Förste kontorsskrivare (16).

Myrberg, Britta M. K. (arkivet).

Två ritbiträden.

BN

Hissbesiktningsmän.

Enligt k. förordning den 15 oktober 1909 ägde överståthållarämbetet att för inspektion av hissar inom Stockholm (med undantag av de offentliga hissarna) utse särskilda inspektörer och för dem utfärda taxa och instruktion.

Jämlikt nu gällande k. kung. den 25 augusti 1947 om ändrad lydelse av vissa delar av kungörelsen den 3 november 1939 angående anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar skall tillsynen över anordning, beskaffenhet och begagnande av hiss i stad, med undantag för statsverkets byggnader, allmänna vederbörande byggnadsnämnd samt i övrigt länsstyrelse (tillsynsmyndighet). Kostnaderna för tillsyn av hiss skola gäldas av hissens ägare enligt grunder, som för Stockholm bestämmas av överståthållarämbetet. Byggnadsnämnden meddelade den 2 december 1952 förordnande för nedanstående personer att vara hissbesiktningsmän tills vidare under år 1953.

Författningar. ÖA:s kung. 21 mars 1910 med instruktion för de [inspektörer], som ÖA utser för tillsyn och besiktning av hissar (Kf 1910: nr 26). ÖA:s taxa 20 dec. 1939 å ersättning åt de ÖA anlitade hissbesiktningsmännen, med ändr. senast 29 april 1952. K. kung. 3 nov. 1939 ang. anordnande och begagnande samt tillsyn av vissa hissar, med ändr.

Hissbesiktningsmän.

Steenmark, K. M. A., civilingenjör (för östra distriktet: Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars förs.); t. 61 82 52.

Wrethagen, E., ingenjör (för norra distriktet: Adolf Fredriks, Gustav Vasa, Mattens och Johannes förs. samt förutv. Hötorgsroten av Klara förs.); t. 53 08 18.

Nilsson, K. O. Hj., civilingenjör (för västra distriktet: Jakobs, Kungsholms, S:t Görans, Bromma och Spånga förs.); t. 51 57 23.

Thoræus, E. S., civilingenjör (för södra distriktet: Storkyrkans, Katarina, Sofia, Maria Magdalena, Högalids, Brännkyrka och Enskede förs. samt förutv. Klara kyrkorote); t. 43 89 12.

Stadsingenjörskontoret.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel) expeditionstid: 9,30—15 (lördagar och dag före helgdag 9,30—13).

Å magistratens stat fanns tidigare uppförd en stadsingenjör, första gången omnämnd år 1636, vilken efter byggnadsstadgans tillkomst år 1874 överfördes på drätselnämndens första avdelnings stat. Denne övervakade såsom offentlig ämbetsman enskildas tomt- och byggnadsärenden, men var på samma gång drätselförvaltningens tjänsteman. I sin förra egenskap uppbär han

ersättning enligt taxa. År 1898 uppfördes emellertid kontoret på stadens stat, varvid dessa sportler indrogos till stadskassan.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställd instruktion och gällande författningar rörande städernas fastighetsbildning, mättningsväsende och bebyggande verkställa tomt-, mättnings- och avstyckningsförfattningar samt utarbeta förslag till tomtindelningar, utfärda karta för nybyggnad, verkställa utstakning och kontroll av nybyggnader i såväl höjd- som planläge, gatustakningar samt att utföra de arbeten i övrigt, som ankomma på mättningsman i stad. Vidare åligger det kontoret att omhändervärd stadens kartverk, därvid kontoret skall utföra de arbeten, som ligga till grund för upprättande av bladindelade kartverk och kartor för fastighetsbildning, stadsplaner, redovisning av olika slags ledningar samt sådana karta som avses i 2 kap. 7 § byggnadsstadgan, att vidmakthålla, komplettera och i erforderlig utsträckning utvidga de över staden upprättade triangel-, polygon- och avvägningsnät, att tillhandagå stadens myndigheter med upplysningar, utfärda en arkarkopior m. m. dylikt, att avgiva infordrade yttranden angående stadsplan, tomtindelning- och byggnadsärenden samt att till överståthållarämbetet avgiva yttranden i till kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer.

Alla mätningar, vare sig de utföras för fastighetsbildningen eller för kartverket, äro numera anslutna till stadens triangelnät, vilket upprättades under åren 1907—1911 av den för detta ändamål inrättade dåvarande triangelmättningsnämnden och sedan väsentligt vidgats. Kontorets ingenjörer och biträdande ingenjörer skola hava den i § 15 instruktionen för stadens stadsingenjörskontor stadgade kompetensen.

Stadsområdet har med avseende å fastighetsbildningen uppdelats i särskilda mättningsdistrikt, vart och ett med en mättningsman såsom föreståndare och med åliggande för honom att företredesvis inom distriktet verkställa förekommande fastighetsbildningsförfattningar och därmed sammanhörande arbeten.

Stadsingenjörskontoret är på grundval av en år 1944 genomförd omorganisation uppdelat på tre avdelningar: avdelningen för fastighetsbildning omfattande mättningsdistriken samt arkivet och registratorskontoret, mättningsavdelningen och kartografiska avdelningen. Mättningsavdelningen förestås av en förste byråingenjör och kartografiska avdelningen av en byråingenjör.

Författningar. Instruktion för stadsingenjörskontoret, fastställd av byggnadsnämnden 22 dec. 1943 (Kf 1943: nr 71), med ändr. Lag 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, med ändr. Byggnadslag 30 juni 1947, med ändr. K. byggnadsstadga 30 juni 1947, med ändr. Byggnadsordningen för Stockholms stad 14 nov. 1934, med ändr. Mätningstaxa för Stockholm, fastställd av k. m:t 16 jan. 1953 (Kf 1953: nr 3).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 2,001,896 kr. (därav engångs 73,540 kr.); inkomster: driftbudgeten 360,000 kr.

Stadsingenjör (B 19).

Jörbeck, B. A. (förordn. t. o. m. $\frac{30}{9}$ 1956); mottagningstid: 10—12.

Expeditionen.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel).

Förste kontorsskrivare (16).

Johnsson, f. Sjudin, Margaretha E., tjl., *tf.* Skyllberg, Rut M.

Kontorsskrivare (13).

Skyllberg, Rut M., tjl. (se ovan), *tf.* Eklundh, f. Franzén, Ulla.

Två kontorsbiträden, en *förste expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Arkivet.

Stadshuset, 3 tr. (postadress: postfack, Stockholm 1); t. 54 05 00 (växel).

Biträdande ingenjör och arkivarie (25).

Segerström, S. T. M., tjl. (se sid. 195), *tf.* Rasmussen, F. R. F.

Arkivexpeditionen.

Förste kontorsskrivare (16).

Axelsson, G. S.

Två kanslibiträden, en *expeditonsvakt*.

Avdelningen för fastighetsbildning.

Föreståndare för mättingsdistrikt (33).

Holmberg, S. H. (1:a distr.); Jacobson, B. R. E. (2:a distr.); Stangenberg, G. M. J. J. (3:e distr.); Höök, A. E. I., tjl. (se nedan), *tf.* Björkman, C. E. E. (4:e distr.).

Biträdande ingenjörer (25).

Kriström, S. O.; en vakant, *tf.* Alvsten, K. G. H.; en vakant, *tf.* Magnusson, N.-E. O.; en vakant, *tf.* Hellgren, K.-G.; en vakant.

Fyra ritbiträden.

Mättingsavdelningen.

Förste byråingenjör (35).

Lennerheim, E. J. I. (M.)

Stomnätsavdelningen.

Ingenjör (31).

Meisters, P.-A.

Biträdande ingenjör (25).

Hellman, B. E. T.

Underingenjör (23).

Dahlborg, R. S.

Ritare (19).

Schriwer, f. Holm, Frideborg D. L.

Utstakningsavdelningen.

Ingenjör (28).

Vakant.

Biträdande ingenjör (Ex. 25).

ter Schiphorst, J. W.

Underingenjör (Ex. 23).

Edund, A. M.

Två ritbiträden.

Detaljmättingsavdelningen.

Underingenjör (Ex. 23).

Rohmer, F. E.

Konstruktör (Ex. 21).

Tranmo, S.

Tretton mättningsförmän, trettiosju mättningsbiträden.

Kartografiska avdelningen.

Byråingenjör (33).

Björkman, C. E. E., tjl. (se ovan), *tf.* Höök, A. E. I.

Konstruktör (21).

Rohmer, F. E., tjl. (se ovan), *tf.* Gramén, Å. S. (Ex.).

Ritare (16).

Reiher, f. Hammarbäck, Hulda S.

Första ritbiträden (13).

Brandel, Maria J.; Haraldsson, f. Ahlborn, Maikki T. G.; Håkansson, f. Backman, Jonny A.; Taunson, Agnes.

Tjugunio ritbiträden, ett kanslibiträde ett kontorsbiträde.

Stockholms stads stadsplanenämnd.

Stadsplanenämnden.

*Hantverkargatan 3, K.; t. 540360 (växel).
Nämnden sammanträder i regel andra
och fjärde måndagen i varje månad
kl. 15,30.*

I anledning av därom väckt motion beslöt stadsfullmäktige år 1909 uppdraga åt drätsel-nämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté (stadsplanekommissionen), bestående av två ledamöter av vardera av bemälda myndigheter, stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten, en av kommittén adjungerad, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig person samt tre av stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra förslag till revision av stadsplanerna för det dåvarande stadsområdet, särskilt i syfte att befrämja utnyttjandet av stadens gaturegleringsfastigheter. År 1912 uppdrogo stadsfullmäktige åt stadsplanekommissionen att uppgöra förslag till stadsplaner för de tätt bebyggda samhällena inom dåvarande Brännkyrka socken, ävensom plan till huvudtrafikleder dem emellan.

Stadsplanekommissionens arbete utsträcktes emellertid så småningom från dess ursprungliga uppgift, exploaterandet av stadens gaturegleringsfastigheter, till att avse stadsområdets planering överhuvud. Med hänsyn härtill beslöt stadsfullmäktige den 6 december 1920 att fr. o. m. 1921 ersätta stadsplanekommissionen med en självständig förvaltningsnämnd, *Stockholms stads stadsplanenämnd*. År 1925 överflyttades ytterligare till nämnden handläggningen av vissa av de trafikärenden, som dessförinnan handhåfts av den av stadsfullmäktige tidigare tillsatta trafikkommissionen, vilken samtidigt därmed upphörde.

Kungl. maj:t fastställde den 31 december 1920 instruktion för stadsplanenämnden. Ny instruktion för nämnden fastställdes av överståthållarämbetet den 2 augusti 1949 (Utl. 1949: nr 59, 230).

Stadsplanenämnden har numera till uppgift att, i den mån så erfordras för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och bebyggande, upprätta förslag till generalplan eller ändring av generalplanen, ävensom att, i den mån det för stadens utveckling påkallas, för den närmare regleringen av bebyggelsen, upprätta förslag till nya eller ändrade stadsplaner eller utomplansbestämmelser. Nämnden åligger därjämte att i övrigt handlägga de frågor, som av stadskollegiet till nämnden hänskjutas.

Nämnden består av, förutom ordföranden, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, åtta andra ledamöter, vilka jämte åtta suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid nämndens sammanträden äga stadsplanedirektören, stadsarkitekten, fastighetsdirektören, gatudirektören och stadsingenjören närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämnden äger fördela göromålen på sina ledamöter på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter eller åt stadsplanedirektören att handhava särskilda förvaltningsärenden. Beslut, som på grund av sådant uppdrag fattats, skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde. I enlighet med dessa bestämmelser har stadsplanenämnden tillsatt särskilda tjänstedelegerade (se sid. 185).

Författningar m. m. Instruktion för Stockholms stads stadsplanenämnd, antagen av SF 21 febr. och 28 juni 1949, fastställd av ÖÅ 2 aug. 1949 (Kf 1949: nr 21). Byggnadslag 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 344). K. byggnadsstadga 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 371). Lag 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, med ändr.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 2,018,872 kr. (därav engångs 3,450 kr.); inkomster: driftbudgeten 120,000 kr.

Stadsplanenämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Ahlberg, C. A. H., arkitekt.

Övriga ledamöter.

*Aronson, S. A., direktör, stadsfullm.

*Bengtsson, O. F., direktör.

*Hallberg, N. E., redaktör, stadsfullm.

*Karlsson, Hans G. B., ombudsman, stadsfullm.

Lundström, N. B., riksombudsmän, stadsfullm.

Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.

*Svensson, G. A., byggmästare.

Suppleanter.¹⁾

- Danielson, P. G. F., direktör, stadsfullm.
 Gullberg, f. Svensson, Elsa, direktör.
 *Hanson, P.-O., redaktör, stadsfullm.
 *Hjertén, H. I., civilingenjör.
 *Olsson, Ivar S., ombudsman, stadsfullm.
 Osbjer, Å. A., förste postassistent, stadsfullm.
 *Severinson, G., direktör.
 Sönberg, E. Hj. H., tillsyningsman.

Stadsplanesekreterare.

Martin, J. H., tjl., (se sid. 161), *tf. Calmfors*,
 S. H. (se nedan).

Tjänstedelegerade.

(För förberedande behandling av ärenden angående tjänstetillsättningar m. m.)

Berglund, H. J., ordf.; Svensson, G. A.; Hallerby, N. E.; Rosenberg, S. F.; Karlsson, Hans G. B.

Revisorer.

Gemensamma för fastighetsnämnden m. fl.
 (se sid. 155).

Stadsplanekontoret.

Hantverkargatan 3, K.; t. 54 0360 (växel); Expeditionstid: 10—14,30 (lördagar och dag före helgdag 10—13,30; sommartid 10—12,30).

Stadsplanekontoret är stadsplanenämndens utredande och verkställande organ. Kontoret har att på uppdrag av stadsplanenämnden upprätta och vidmakthålla generalplan i den mån så erfordras till ledning för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och bebyggande, att på uppdrag av stadsplanenämnden upprätta och vidmakthålla stadsplan eller föreslå ändring därav, i den mån det genom stadens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen, så ock utomplansbestämmelser, att verkställa de utredningar samt avgiva yttrande i de ärenden som av nämnden eller dess ord-

¹⁾ Ordföranden eller någon av ledamöterna hrr Aronson, Bengtsson och Karlsson skola vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Sönberg, Hjertén, Olsson och Severinson i nu nämnd ordning, vice ordföranden och ledamoten hr Svensson av suppleanten hr Danielson, ledamöterna hrr Hallerby, Lundström och Rosenberg av suppleanterna fru Gullberg, hrr Osbjer och Hansson. I de fall, då denna ordning icke kan upprätthållas, skola suppleanterna inträda efter tjänstetid i nämnden eller i följande ordning: hrr Sönberg, Hjertén, fru Gullberg, hrr Danielson, Osbjer, Olsson, Severinson och Hansson.

förande remitteras till kontoret, samt att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kontorets verksamhetsområden samt att härvid hos stadsplanenämnden framställa förslag till på kallade åtgärder.

Kontorets chef är stadsplanedirektören. Han utövar med avdelningschefernas bistånd ledningen av stadsplanekontorets arbeten, fördelar inom ramen för gällande instruktion stadsplanekontoret åvilande uppgifter å avdelningarna och äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden, vilkas avgörande enligt stadsplanenämndens beslut överlämnats till stadsplanekontoret.

Stadsplanekontoret är från och med den 1 juli 1952 (Utl. 1952: nr 243) uppdelat på följande avdelningar: expeditionen, två stadsplaneavdelningar, och den ena för innerstadsärenden och den andra för förorts- och generalplaneåfrågor, samt trafikavdelningen. Den ändrade organisationen har ännu icke helt genomförts, varför frånsett avdelningscheferna personalen på de två stadsplaneavdelningarna ännu icke fördelats på innerstads- respektive förortsavdelningen.

Instruktion. Instruktion 27 okt. 1948 för stadsplanekontoret (Kf 1948: nr 59).

Stadsplanedirektör (B 21).

Markelius, S. G. (förordn. t. o. m. ^{21/10} 1954); mottagningstid efter överenskommelse.

Byråarkitekt (33).

Holmgren, P.; träffas 9—11.

Expeditionen.

Expeditionen ombesörjer bl. a. stadsplanenämndens och stadsplanekontorets bokföring och kassarörelse samt efter stadsplanedirektörens beprövande andra ärenden av kameral natur, upprättar i anslutning härtill erforderliga redovisningar och rapporter, kontrollerar anslagsbelastningen och dispositionsbokföringen samt handlägger tjänstgörings-, avlönings- och pensionsärenden rörande stadsplanekontorets personal.

Expeditionen har hand om kontorets kartförsäljning samt värden av kontorets centrala arkiv.

Stadsplanesekreterare (35).

Martin, J. H., tjl. (se sid. 161), *tf. Calmfors*, S. H.

Förste kammarskrivare (23).

Parwe, A. B. L.

Förste kontorsskrivare (16).

Blücher, f. Larsson, A. Linnéa L.

Kontorsskrivare (13).

Aspegren, f. Stål, Brita M. V.; Skeppström, Britt L.

Tre kanslibiträden, en telefonist, fyra expeditionsvakter.

Trafikavdelningen.

Trafikavdelningen projekterar trafikleder såsom banor, gator och vägar, som erfordras för stadsplane- eller generalplanearbetet och utför i öfrigt de tekniska och ekonomiska trafikutredningar som ingår i stadsplanearbetet, granskar i samråd med stadsplaneavdelningen där upprättade förslag till stadsplaner i vad avser trafikleder samt föreslår i samband därmed profiler för gator och bansträckningar. Till avdelningen hör kontorets mättningsavdelning.

Förste ingenjör (B 14).

af Klercker, C.-H. N.

Förste byråingenjör (37).

Lundberg, S. I.

Byråingenjörer (33).

Brundin, F., tjl., *tf.* Vikander, J. S.; Larsson, E. O.

Ingenjörer (28).

Åkerman, A. J.; Meyer, N. S.; Trulsson, K. G. W.; Wikström, B. A. (Ex.).

Ingenjörer (14,436—11,376 kr.).

Wahlquist, E. V.; Stolberg, W.

Biträdande ingenjörer (25).

Stigstedt, B. S. B.; en vakant.

Underingenjörer (Ex. 23).

Sahlquist, A. R. C. tjl., *tf.* Enbrant, E. C. A.; Iwarson, A. N. I.

Underingenjör (9,684 kr.).

Svedlund, A. A.

Ritare (7,776 kr.).

Welander, L. H.

Mättningsförmän (16).

Andrén, E. (åtnjuter avlöning enl. lönegrad 20); Bäckström, K. F.; Larsson, T. B.; Fridell, S. H., tjl. (se sid. 193, *tf.* Bengtsson, R. T. S.

Ett första ritbiträde, fem ritbiträden, fjorton mättningsbiträden.

Stadsplaneavdelningar.

Stadsplaneavdelningarna ha att för innerstaden respektive förortsområdet upprätta förslag till stadsplaner och utomplansbestämmelser samt förslag till ändringar av gällande stadsplaner och utomplansbestämmelser. På förortsavdelningen handläggas därjämte i huvudsak förekommande generalplanefrågor.

Innerstadsavdelningen.

Förste arkitekt (B 14).

Vakant, *tf.* Blom, H. E. M.

Förortsavdelningen.

Förste arkitekt (B 14).

Sidenbladh, K. G. E.

Övrig personal vid stadsplaneavdelningarna.

Stadsplanearkitekt (B 15)

(nuv. inneh. g 25).

Bergentz, T. G.

Förste byråarkitekt (37).

Uddenberg, H. H.

Förste byråarkitekt (35).

Langendal, A. V.

Byråarkitekter (33).

Karlén, E. B.; Westman, T. G.

Byråarkitekter (14,436 kr.).

Bydén, A. T.; Stäck, J. M.

Byråingenjör (33).

Edgren, A. F., tjl., *tf.* Kullström, G. E.

Arkitekter.

Stenby, K. J. B. (31); Stäck, J. M. (Ex. 31), tjl. (se ovan), *tf.* Hedlund, J. H. B.; Hedlund, J. H. B. (Ex. 28), tjl. (se ovan).

Arkitekter (12,600—11,376 kr.).

Ekeberg, E. G. A.; Boström, S. G.; Boijsen, W.; Wikell, T. G. W.; Fries, H. K. A. I.; en vakant.

Ingenjör (28).

Oom, R. F.

Biträdande ingenjörer (25).

Lagerheim, K. A. L. (åtnjuter avlöning enligt lönegrad 26); Sjöholm, A. J. T.

Underingenjörer (9,684 kr.).

Öjby, H. E. E.; en vakant, *tf.* Bäckström, f. Axelsson, Astrid M.

Ritare (19).

Björk, A. N.; Pravitz, J. M. E. (Maja).

Ritare (16).

Höjer, f. Andersson, Elly M.; Welander, L. H. (Ex.), tjl. (se ovan), *tf.* Arvsäter, K. K. I.

Förste modellör (16).

Nilsson, Rut M.

Kontorsskrivare (13).

Sjöberg, f. Kolthoff, Barbro E.

Fyra första ritbiträden, tretton ritbiträden, fyra modellörer.

Stockholms stads gatunämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel). Nämndens sammanträder vanligen första och tredje helgfria onsdagen i varje månad 15,15.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhafs av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, *Stockholms stads gatunämnd*, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämväl brandväsendet, vilket förut sorterades under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhar förvaltningen av stadens gator, torg, planteringar och andra allmänna platser (utom å hamnområden) med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, tunnlar, trappor, avlopp, reningsanläggningar, bekvämlighetsinrättningar m. m., ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar, gatutrafiken, gatuleddningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande.

Under gatunämnden lyda *g a t u k o n t o r e t*, som står under chefskap av gatudirektören, och *b r a n d k ä r e n*, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga nämnda förvaltningschefer närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads gatunämnd, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 60).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 152,522,225 kr. (därav engångs 448,400 kr.), kapitalbudgeten 3,150,000 kr., lånemedel, i linjen 58,496,500 kr., inom linjen 1,960,000 kr., dessutom förlagsmedel 10,255,359 kr.; inkomster: driftbudgeten 102,894,441 kr., kapitalbudgeten 3,150,000 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Ahlén, A. E., civilingenjör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Fredriksson, S. H., kamrerare.

***Karlsson, G. Verner**, stationsförmän, stadsfullm.

***Keyser, E. R.**, ingenjör, stadsfullm.

Malis, P. G., förste byråsekreterare.

***Törnqvist, J. E.**, kontrollör, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

***Eriksson, Arthur W.**, metallarbetare, stadsfullm.
Jonsson, W. F., ombudsman.

***Landberg, A.**, skräddare.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola ordföranden samt ledamöterna hrr Karlsson och Törnqvist vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Landberg, Eriksson och Jonsson i nu nämnd ordning, vice ordföranden i första hand av suppleanterna hrr Nilsson, Magnusson och Mähl i nu nämnd ordning, ledamöterna hrr Keyser och Malis i första hand av suppleanterna hrr Mähl, Magnusson och Nilsson i nu nämnd ordning, ledamöten hr Fredriksson i första hand av suppleanterna hrr Magnusson, Mähl och Nilsson i nu nämnd ordning. I de fall, då denna ordning icke kan upprätthållas, skola suppleanterna inträda i följande ordning: hrr Landberg, Eriksson, Mähl, Magnusson, Nilsson och Jonsson.

*Magnusson, N. S. B., verkstadsingenjör.
Mähl, S. E., byggnadsingenjör.
Nilsson, E. M., direktör, stadsfullm.

Sekreterare.

Calmfors, S. H., tjl. (se sid. 185), *tf.* Sahlin,
B. S. (se sid. 189).

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även-
som uppdraga åt en eller flera av sina leda-
möter, såsom särskilda delegerade, eller åt
under nämnden lydaude förvaltningschefer att
handhava vissa förvaltningsärenden. I enlighet
härmed har nämnden beslutit att tillsätta nedan-
stående specialdelegationer.

Delegerade för frågor rörande upp- handlingar och entreprenader.

Karlsson, G. Verner (ordf.); Ahlén, A. E.; Fred-
riksson, S. H.; Landberg, A.

Suppleanter: Eriksson, Arthur W.; Mähl, S.
E.; Nilsson, E. M.

Tjänstedelegerade.

Berglund, H. J. (ordf.); Ahlén, A. E.; Fredriks-
son, S. H.; Keyser, E. R.; Törnqvist, J. E.

Suppleanter: Jonsson, W. F.; Magnusson, N.
S. B.

Delegerade för frågor rörande plats- upplätelser å gatu- och parkmark.

Keyser, E. R.; Landberg, A. (ordf.); Malis, P. G.
Suppleanter: Jonsson, W. F.; Magnusson, N.
S. B.

Delegerade för underhåll av byggnader.

Eriksson, Arthur W.; Mähl, S. E.; Törnqvist, J. E.
Suppleanter: Keyser, E. R.; Landberg, A.

Gatunämndens fågelskyddsråd.

Den 2 februari 1942 beslöto stadsfull-
mäktige bemyndiga gatunämnden att tillkalla
högst tre sakkunniga att biträda nämnden i
frågor angående fågelvården i Stockholm. Gatunämndens val av sakkunniga ägde rum den 18 februari 1942.

Sakkunniga.

Fries, C. S. A., förste intendent, ordf.; Notini,
C.-G., professor; Wibeck, J. E., docent.

Föredragande.

Blom, H. E. M., tf. förste arkitekt (se sid. 186).

Gatunämndens trafikråd.

Med anledning av i ärendet väckta motio-
ner och efter tidigare överväganden i frågan
föreslog gatunämnden i slutet av år 1949 att
ett särskilt trafikråd för Stockholm skulle in-
rättas. Avsikten härmed var att söka få till
stånd ett organiserat samarbete mellan de kom-
munala organen och de enskilda intressesam-
manslutningarna på trafikområdet.

Vid sammanträde den 20 februari 1950 be-
slöto stadsfullmäktige uppdraga åt gatunämnden
att tillsätta ett dylikt trafikråd, bestående av
borgarrådet för stadsbyggnadsroteln såsom själv-
skriven ordförande samt ytterligare fjorton leda-
möter. De sistnämnda skulle företräda följande
kommunala organ och enskilda sammanslut-
ningar: gatukontoret, poliskammaren, skolväsen-
det, ab. Stockholms spårvägar, Nationalföreningen
för trafiksäkerhetens främjande, Cykelfrämjandet
(vardera en representant), kungl. Automobilklub-
ben, Motormännens riksförbund, Motorförarnas
helnkyterhetsförbund, Svenska motorförbundet,
Taxi trafikförening och Stockholms åkeriförening
(fem representanter utsedda gemensamt av dessa)
samt slutligen Stockholms automobilförarack-
förening, Stockholms transportarbetarefackfö-
rening jämte Stockholms spårvägs- och bussper-
sonals samorganisation (tre representanter ut-
sedda gemensamt av dessa). I enlighet med
fullmäktiges ovannämnda beslut utsåg gatunäm-
nden vid sammanträde den 18 juni 1952 leda-
möter av trafikrådet för tiden intill maj 1954.

Ledamöter.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm., ordf.
(självskr.); Ekwall, P. G., gatudirektör, vice
ordf. (gatukontoret); Ahlgren, N., major (Mo-
tormännens riksförbund); Bergsten, A. Hj.,
chaufför (Stockholms transportarbetarefackfö-
rening); Blomquist, E. T. H., droskförare
(Stockholms automobilförarackförening); Blom-
quist, K. S., överlärare (skolväsendet); Eriksson,
M. J. E., f. d. ombudsman (Nationalföreningen
för trafiksäkerhetens främjande); Forssellius,
E. J. E. trafikpolisintendent (poliskammaren);
Fredriksson, S. H., kamrerare (Motorförarnas
helnkyterhetsförbund); Hagardt, S. A. O., di-
rektör (kungl. Automobilklubben); Holin, M.
S., direktör (ab. Stockholms spårvägar); Käll-
berg, H. R., direktör (Stockholms åkerifö-
rening); Lindblom, O. A., trafikchef (Taxi tra-
fikförening); Nyström, R. G., ombudsman
(Stockholms spårvägs- och busspersonals sam-
organisation); Wahlberg, N. I. D:son, general-
sekreterare (Cykelfrämjandet).

Sekreterare.

Sahlin, B. S. (se sid. 189).

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte tre suppleanter för granskning av gatunämndens, kyrkogårdsnämndens och slakthus- och saluhallsstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Håkansson, E. A. F., tjänsteman, ordf.

Jonsson, E. A., kassör.

Tillman, F. A., distriktschef.

Suppleanter:

Bjelkerud, G. F., assistent.

Carlsson, f. Carlsson, Karin K., fru.

Gustin, P. S. tulltjänsteman.

Gatunämndens expedition.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 10—15 (lördagar och dag före helgdag 10—13).

Enligt gällande arbetsordning skall expeditionen, som förestås av gatusekreteraren och är gemensam för gatunämnden och gatukontoret, mottaga och registrera samt fördela alla till nämnden, gatukontoret eller någon kontorets avdelning inkommande handlingar samt ombesörja expediering av alla från nämnden, kontoret eller dess avdelningar utgående expeditioner. Expeditionen vårdar nämndens och kontorets gemensamma arkiv och bibliotek.

Arbetsordning. Arbetsordning för gatunämndens och gatukontorets gemensamma kansli, godkänd av nämndens ordförande 17 dec. 1936.

Sekreterare (31).

Calmfors, S. H., tjl. (se sid. 185), *tf. Sahlin, B. S.*

Förste kontorsskrivare (16).

Berger, Ingrid, tjl. (se sid. 502), *tf. Thurell, f. Forssberg, Mai E. I.*

Gatukontoret.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 22 20 20 (växel). (Se f. ö. nedan under resp. avdelningar.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för inrättande av ett byggnads-kontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelningar underställdes år 1883 drät-

selnämndens andra avdelning. I samband med den kommunala omorganisationen år 1920 utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamnavdelningen samt vattenledningsverket och de återstående avdelningarna, gatuavdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrådsavdelningen överfördes till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor, varvid kontoret ställdes under ledning av en tillförordnad gatudirektör. Denna befattning uppfördes fr. o. m. den 1 oktober 1928 på ordinarie stat. Antalet av gatukontorets avdelningar reducerades sedermera dels genom sammanslagning av gatu- och avloppsavdelningarna år 1924, dels och genom indragning av förrådsavdelningen år 1926.

Renhållningsverket, som jämväl år 1920 överflyttades från drätselnämndens andra avdelning till gatunämnden, ställdes fr. o. m. den 1 juli 1922 under tf. gatudirektörens ledning. År 1926 sammanfördes renhållningsverkets och gatukontorets räkenskapsgöröml till en för båda verken gemensam expedition och räkenskapsavdelning. Fr. o. m. den 1 oktober 1928 har renhållningsverket i sin helhet inordnats som en avdelning av gatukontoret.

Gatukontoret, som är gatunämndens verkställande organ beträffande stadens gatu-, park- och renhållningsväsen, åligger i denna egenskap att inom ramen för beviljade anslag och enligt av nämnden godkända förslag utföra de arbeten och vidtaga de åtgärder, som erfordras för fullgörande av gatunämndens åligganden, att för andra förvaltningar eller enskilda utföra de arbeten inom kontorets verksamhetsområde, som erfordras för fullgörande av ingångna avtal eller eljest åligga staden, att hos nämnden göra framställningar i till kontorets verksamhetsområde hörande ärenden, som skola av nämnden behandlas, samt svara för att nämndens beslut i sådana ärenden skyndsamt bliva verkställda, att avgiva yttrande i de ärenden, som i vederbörlig ordning till kontoret remiterats, att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kontorets verksamhetsområden samt väcka förslag till de åtgärder, vilka kontoret härvid finner påkallade samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som gatunämnden eller annan överordnad myndighet meddelar.

Gatukontorets chef är gatudirektören. Han är inför gatunämnden ansvarig för fullgörandet av gatukontorets åligganden och utövar med avdelningschefernas bistånd ledningen av gatukontorets arbeten, fördelar gatukontoret åvilande uppgifter å personalen och äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden, vilkas avgörande enligt gatunämndens beslut till gatukontoret överlämnats.

Gatukontorets verksamhet fördelas på följande avdelningar: expeditionen, ekonomiavdelningen, utredningsavdelningen, planeringsavdelningen,

GN

byggnadsavdelningen, parkavdelningen samt renhållningsavdelningen.

Som resultat av en utredning med syfte att föreslå åtgärder för effektivisering av verksamheten inom gatukontoret ombildades år 1947 den förutvarande kameralavdelningen till en ekonomiavdelning, bestående av expedition, räkenskapsbyrå och lönebyrå. Ledningen utövas av en ekonomidirektör, som förutom såsom avdelningschef jämväl fungerar som gatudirektörens assistent.

Under åren 1936—1937 anskaffades en hålkortsanläggning, som till en början ombesörjde uträkningen och listningen av arbetarlöner, kontroll och sammandrag av körselräkningar samt viss statistik. Sedan anläggningens kapacitet under år 1950 utökats sker numera största delen av bokföringsarbetet maskinellt. Anläggningen ingår organisatoriskt i räkenskapsbyrån. Vissa kassagöromål, i huvudsak utbetalningen av löner till tjänstemän och arbetare, övertogs år 1947 av stadskassan.

Genom beslut av gatunämnden den 6 december 1950 inrättades fr. o. m. den 1 januari 1951 en särskild planeringsavdelning inom gatukontoret. Denna avdelning, som fr. o. m. den 1 januari 1952 ingår i gatukontorets organisation, har bildats genom utbrytning från byggnadsavdelningen av *dels* den planeringsbyrå, som tillhört denna avdelning, *dels* inköps- och förrädsverksamheten och maskinservicen. Vidare har till den nya avdelningen hänförs det särskilda personalkontor, som inrättades 1949 och tidigare sorterat direkt under gatudirektören.

Författningar. Instruktion för gatukontoret, fastställt av gatunämnden 2 mars 1938 (Kf 1938: nr 22). Byggnadslag 30 juni 1947, med ändr. (Kfh 1948: sid. 344). Reglemente ang. avloppsledningar för spillvatten inom hus och tomter i Stockholm, fastställt av ÖÅ 8 juli 1908 («avloppsreglemente»), med ändr. Gatulägningsordning för Stockholms stad, fastställt av k. m:t 12 maj 1870, med ändr. Poliskammarrens trafik- och parkeringskungörelse 27 mars 1953.

Stat år 1953. (Allmänna kostnader.) Utgifter: driftbudgeten 26,041,601 kr. (därav engångs 40,000 kr.), dessutom förlagsmedel 20,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 25,291,601 kr.

Gatudirektör (B 22).

Ekwall, P. G. (förordn. t. o. m. ^{30/11} 1953); t. 22 20 20 (växel) och 52 80 90; mottagnings-tid: 11—12.

Expeditionen.

Bolinders Plan 3, K., t. 22 20 20 (växel); expeditionstid: 10—15 (jördagar och dag före helgdag 10—13).

Expeditionen handhar in- och utgående skriftväxling. Registrators- samt övriga kansligöromål ombesörjas å gatunämndens och gatukontorets gemensamma expedition (se sid. 189).

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Ekonomiavdelningen.

Ekonomidirektör (B 15).

Nordberg, A. E., tjl. (se sid. 502), *tf.* Karlöf, E. A.

Notarie (26).

Cederholm, N. T.

Två kontorsskrivare, två kanslibiträden.

Räkenskapsbyrån.

Räkenskapsbyrån handhar gatunämndens bokföring, upprättar i anslutning härtill erforderliga redovisningar och rapporter, verkställer indrivning av fordringar, övervakar att kontrollanordningarna inom gatukontorets och brandkårens ekonomiska förvaltning äro tillfredsstäl- lande, kontrollerar anslagsbelastningen och dis- positionsbokföringen, handlägger vissa hyresären- den, verkställer debitering av gaturenhållnings- avgifter, handhar med taxering och beskattning sammanhängande göromål samt efter ekonomi- direktörens beprövande andra ärenden av kame- ral natur.

Kamrerare (31).

Ringström, O., *tf.*

Förste kammarsskrivare (23).

Almström, K. H.; Ekhult, T. R.; von Essen, B. G.; Bohman, F. A. B. (hålkortsdetaljen).

Kammarsskrivare (21).

Hellström, R. O.

Kontorsassistenter (18).

Zetterlund, C. E.; Johansson, E. A. R.

Fyra förste kontorsskrivare, sex kon- torsskrivare, elva kanslibiträden.

Lönebyrån.

Lönebyrån handlägger avlönings- och pensions- ärenden rörande gatuförvaltningens tjänstemän samt pensionsärenden för förvaltningens arbetare och härjämte efter ekonomidirektörens beprö- vande andra ärenden av kameral natur.

Notarie (26).

Björkman, A. B.

Förste kammarsskrivare (23).

Anderson, G. A. V.

Kontorsassistent (18).

Dahlberg, f. Josephson, Ella C.

Förste kontorsskrivare (16).

Sörensen, f. Johnsson, Edith V.
Dessutom två kanslibiträden.

För gatukontoret gemensam personal

Notarie (26).

Sahlin, B. S., tjl. (se sid. 189), *tf.* Lönn, G. O

Förste vaktmästare (13).

Krosse, E. H. H.

Förste expeditionsvakt (12).

Grönberg, C. R.

En *automobilförare*, sju *expeditions-
vakter*, fyrtiofem *kontorsbiträden*, sex *tele-
fonister*, tio *expeditionsvaktsbiträden*.

Förtroendeläkare.

Lindgren, G. O. A.

Utredningsavdelningen.¹⁾

*Döbelnsgatan 18, Va. (postadress: post-
fack, Stockholm 8); t. 23 58 85 (växel);
expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30
(lördagar och dag före helgdag 8,30—
11,30, 12—14).*

Utredningsavdelningen utför gatukontorets tekniska och ekonomiska utredningar och utarbetar i samråd med övriga avdelningar för gatukontorets arbeten erforderliga konstruktionsritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar.

Avdelningen är organiserad på en byrå för allmänna ärenden, en konstruktionsbyrå, en trafikbyrå och en avloppsbyrå.

Överingenjör (B 17).

Lidvall, N. A. F.; t. 34 18 90.

Byrån för allmänna ärenden.

Expeditionen.

Kammarsskrivare (21).

Skogman, O. M.

Dessutom en *kontorsskrivare*.

Inmätningen.

Ingenjör (25).

André, C. F.

Konstruktörer (21).

Tengfors, G. A.; Lundquist, N. J. A.

Två *verkmästare*, nio *mättningsförmän*, tio *mättningsbiträden*.

¹⁾ Under denna och följande avdelningar av gatukontoret förefintliga icke ordinariebildande tjänster hava ej kunnat redovisas i denna årgång av kalendern.

Ritningsarkivet.

Ritare (19).

Ryding, S. B.

Tre *kanslibiträden*, en *förste kopist*, två *kopister*.

Konstruktionsbyrån.

Förste ingenjör (B 13).

Gyldenstein, K. H. G.

Förste byråingenjörer (35).

Falk, K. G.; Ehrman, C. E. G.; Vretblad, E. G.

Arkitekt (11,600 kr. utan rörligt tillägg).
(Deltidstjänst.)

Lené, G.

Byråingenjör (33).

Hellgren, S. A.

Ingenjörer.

Müllersdorf, U. (31); Pehrs, I. (31); Tydén, K. J. (31); Thelander, E. G. (28); Hylander, A. L. (28); Anmark, K. H. (28); Göransson, A. (28); Nordin, P. A. (28); Sahlin, O. K. H. (28); Angeberg, N. H. R. (28); Rendel, K.-G. (28); Emthén, E. G. A. (28); Linder, S. (28); Wennel, S. A. (25); Örtenholm, E. A. (25); Arendt, K. H. (25); Jaanivald, V. (25); Victorsson, S. J. (25), *tf.*; nio vakanta.

Underingenjörer (23).

Victorsson, Å. N.; Höglander, C. A.; Alskär, C. J. Å.; Söderholm, L. E.; Palmqvist, S. A. S., *tf*

Konstruktörer (21).

Rasmusson, H. L.; Sundquist, Å. V. D.; Järild S. A. W.; Söderberg, J. S.; Svedmarker, G. A

Ritare (19).

Holm, f. Linder, Marianne J. C.; Larsson, B.; Ryman, K. E. O., *tf.*; Malmström, B. E., *tf.*

En *verkmästare*, fem *mättningsförmän*, två *första ritbiträden*, två *ritbiträden*.

Trafikbyrån.

Förste byråingenjör (37).

Hertzman-Ericson, B. V.

Byråingenjörer (33).

Dufwa, A. O. W.; Tunå, G. C. R.

Ingenjörer.

Vikander, J. S. (31), tjl. (se sid. 186); Stille, J. I. (28); von Matern, B. A. F. (28), *tf.*; två vakanta.

Underingenjör (23).

Dahlberg, R. B. A.

Konstruktörer (21).

Malmström, E. G.; Kask, K.; Tideblad, Y. A., *tf.*;
en vakant.

Ritare (19).

Grenzdörfer, N. H.; Öjby, H. E. E., *tjl.* (se sid. 186); Blomgren, E. L.; Winberg, f. Söderman, Gunvy L.; Brolund, B. S. A., *tf.*

Dessutom tre *ritbiträden*.

Avloppsbyrån.

Förste byråingenjör (37).

Kempe, E. Hj.

Byråingenjörer (33).

Eldlund, S. R. V.; Cronström, A. A.

Ingenjörer.

Niklasson, L. F. (31); Ekelund, H. G. K. (31); Wahlquist, E. V. (28), *tjl.* (se sid. 186); Mårtensson, G. A. S. (28); Falkendal, C. J. (28); Bjelkengren, S. E. L. (28); Blomberg, R. C. E. (25), *tf.*; en vakant.

Underingenjörer (23)

Widlund, H. S.; Narding, G. M. V.; Johansson, J. I., föreståndare för kartverket; Hallberg, V. G. F., *tf.*

Konstruktörer (21).

Strömberg, S.; Ahldén, S. K. J.; Söderberg, H. A.; Andersson, G. E. B.; Odendahl, B. T.; Larsson, H. A., *tf.*; Willberg, V. I. A., *tf.*

Ritare (19).

Birgersson, S. O.; Ulvmark, N. O.; Brusquini, N. E.; Irsch, A.; Roos, B. V.; Pettersson, P. D. Ch.; Gustavsson, G. S., *tf.*; Tellander, P. G., *tf.*; Holm, B. F., *tf.*

Ritare (16).

Rönkvist, Catharina.

Tre första *ritbiträden*, sjutton *ritbiträden*, ett *kanslibitråde*.

Planeringsavdelningen.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8; t. 22 20 20 (växel). Expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

Planeringsavdelningen omfattar organisationsbyrån, inköps- och förrådsbyrån, maskinbyrån och personalbyrån. Civilförsvarets röjningstjänst handhas även av avdelningen. Inom dessa handläggas frågor som beröra olika avdelningar inom kontoret. Organisationsbyrån verkställer utred-

ningar beträffande nya arbetsmetoder, arbetsorganisation och ackordsfrågor samt planlägger byggnader för förråd, krossar, lossningsplatser o. s. v. Inköps- och förrådsbyrån verkställer inköp och handhar förrådsrörelsen med därtill hörande inventarier. Maskinbyrån handhar gatukontorets byggnadsmaskiner och uthyr dessa till kontorets avdelningar samt till andra stadens verk i mån av tillgång. Personalbyrån sköter personalrekrytering och personalvård, handhar arbetarregister och därmed sammanhängande statistik samt svarar för kontorets säkerhetstjänst, kursverksamhet m. m.

Förste ingenjör (B 15).

Vakant.

Expeditionen.

Ingenjör (25).

Sundström, E. W., *tf.*

Förste verkmästare (21).

Nyberg, H. G. E.

Trä *kanslibitträden*.

Organisationsbyrån.

Byråingenjör (33).

Olsson, K. H.

Ingenjörer.

Eklund, P. O. L. (31), *tf.*; Mattsson, P. (28), *tf.*; Gillberg, E. A. (25).

Underingenjör (23).

Swensson, S. S.

Konstruktör (21).

Lindberg, G. H. R.

Ritare (19).

Svensson, S. F.

Trä *verkmästare*, en *förste kontorsskriverare*.

Inköps- och förrådsbyrån.

Intendent (31).

Nyed, P. G. H.

Kamrerare (26).

Lewin, E. G. W.

Förrådsförvaltare (26).

Hammarberg, E. V.

Ingenjör (25).

Vakant.

Förste kammarsskrivare (23).

Strand, K. B. E.

Kammarsskrivare (21).

Carpelan, B. W.

Virkeskontrollant (21).

Olsson, S. G. M., *tf.*

Förrådsmästare (21).

Sandström, B. N.; Lindhagensgatan 106, K.; t. 53 24 55.

Kontrollant (18).

Andersson, S. H.

Kontorsassistenter (18).

Lundén, T. Hj.; Nilson, O. G. V.; Ahlstram, B. I.; Kolm, E. B.

Fem *förrådsmästare*, tre *förste kontorskrivare*, en *mättningsförmän*, en *förrådsförmän*, fyra *kontorsskrivare*, sju *förrådsbiträden*, två *kanslibiträden*.

Maskinbyrån.

Byråingenjör (33).

Erikson, C. Å.

El-ingenjör (25).

Vakant.

Ingenjör (25).

Olsson, K. J. S.

Underingenjörer (23).

Christianson, N. H., tjl. (se sid. 195), *tf.* Björkman, N. I. A.; Simonsson, E. F.; Tiedemann, S. V.; Kjellén, G. A. L.

Konstruktör (21).

Johansson, G. G.

Ritare (19).

Vakant.

Kontorsassistent (18).

Stéen, L.-E.

Nio *förste verkmästare*, tre *verkmästare*, ett *mättningsbiträde*.

Personalbyrån.

Ingenjör (28).

Högsäter, M. G.

Säkerhetsingenjör (25).

Vakant.

Underingenjör (23).

Svensson, E. V., säkerhetskontrollant.

Assistenter.

Svedlund, A. A. (19), tjl. (se sid. 186), *tf.*

Fridell, S. H.; Löffberg, A. E. (18).

Kontorsassistent (18).

Nordström, F. S.-O.

Två *verkmästare*, ett *kanslibiträde*.

Byggnadsavdelningen.

Bolinders Plan 3 (postadress: *postfack, Stockholm 8*); t. 22 20 20 (*våxel*); *expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).*

I äldre tider ålåg det fastighetsägarna att var och en framför sin tomt förse gatan med beläggning. Uppsikten över »gators och gränders stenläggning och jämnande» påvilade enligt en k. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnings- och ämbetskollegium, vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en »gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbetena». År 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätselnämndens tredje avdelning.

Den första underjordiska avloppsledningen anlades år 1864, och år 1868 påbörjades utbyggnaden av stadens avloppsnät i huvudsaklig överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige två år tidigare framlagt förslag. Fr. o. m. år 1875 utfördes stadens gatu- och avloppsarbeten av en särskild avdelning under gatu-(byggnads-)kontoret, gatu- och avloppsavdelningen (under åren 1918—1924 uppdelad på två avdelningar).

År 1933 bestod den dåvarande gatu- och avloppsavdelningen av expeditionen, konstruktionsbyrån, fyra arbetsdistrikt, stenhuggerier, grustag, sjötransporter, inventarie- och materialförråd samt smidesverkstad. Under den följande tiden ha stenhuggerierna vid såväl Stenhamra som Vätöberg nedlagts (år 1940 respektive 1943) på grund av att det brytvärda berget på bägge platserna uttagits. Av särskild betydelse i organisatoriskt hänseende har varit konstruktionsbyråns utbrytande år 1937 till en särskild avdelning, sedermera benämnd utredningsavdelningen, direkt under gatudirektören. Ett flertal underavdelningar inom byggnadsavdelningens ram ha under tiden efter år 1933 tillkommit: pump- och reningsverken för avloppsvattnets rening samt asfaltverket vid Hornsberg (1934), nybyggnadsavdelningen, inköps- och förrådsbyrån (1936), byrån för arbetsorganisation, senare benämnd planeringsbyrån (1945) och år 1951 ändrad till särskild avdelning (planeringsavdelningen). År

GN

1941 tillkom en särskild byrå för handläggning av arbetsuppgifter i samband med pump- och reningsanläggningarna. Asfaltverket ändrade år 1949 sitt namn till beläggningsbyrån. Grustag och sjötransporter samt trafikplaneringar underställdes därvid denna byrå. För att möta det successivt starkt ökade behovet av makadam färdigställdes under år 1950 en stor krossanläggning vid Östberga. Anläggningen är underställd beläggningsbyrån.

Nybyggnadsbyrån ombesörjer företrädesvis vissa större arbeten såsom tunnelbanan, nybyggnad av reningsverk, viadukter och liknande arbeten. Norra och södra arbetsdistrikten handlägga huvudsakligen med gator och avloppsledningar sammanhörande arbetsuppgifter inom de utbyggda delarna av inre stadens norra respektive södra del samt angränsande ytterområden i Hjorthagen respektive Brännkyrka m. m. Enskede och Brommadistriktet utföra huvudsakligen exploateringsarbeten i de södra respektive västra ytterområdena jämte underhållsarbeten inom dessa.

Avdelningens namn ändrades år 1944 till byggnadsavdelningen.

Antalet sysselsatta arbetare uppgick vid 1953 års ingång till 1,690 man, varav 252 hos entreprenörer.

Stat år 1953. (Gator, vägar, avloppsledningar och pumpverk m. m.) Utgifter: driftbudgeten 80,583,680 kr., dessutom förlagsmedel 7,985,519 kr., kapitalbudgeten 3,150,000 kr., lånemedel, i linjen 56,200,000 kr., inom linjen 1,960,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 58,668,000 kr., kapitalbudgeten 3,150,000 kr.

Överingenjör (B 18).

Schütz, H. F. (förordn. t. o. m. ^{31/5} 1959).

Arbetschef (10,309 kr.).

Wibeck, N. G.

Expeditionen.

Förste avdelningsingenjör (35).

Elfström, L. A.

Ingenjör (28).

Westman, O. A.

Kammarsskrivare (21).

Allstrin, J.-E.

Kontorsassistenter (18).

Hallgren, K. G.; Söderbäck, V. K. S.

Nybyggnadsbyrån.

Kontor: Bolinders Plan 3, K.; t. 22 20 20 (växel).

Arbetschef (B 15).

Hult, A. O. G.

Förste avdelningsingenjör (35).

Bengtson, N. O., tjl. (se sid. 195), tf. Löwenhielm, C. G. C:son.

Avdelningsingenjörer (33).

Jonsson, S. E.; Larsson, N. G.; Ericsson, K.-O. E.; Pousette, Å., tf.

Ingenjörer.

Sjöberg, L.-Å. (28); Sylvan, C. C. (28); Carlsson, P. E. (28); Ekström, P. A. G. (28), tf.; Silfwerbrand, C.-H. M. (28), tf.; Lindström, H. O. (25), tf.; Bergenfelt, P. E. (25), tf.; Challis, E. L. Ch. (25), tf.; Hasselvall, C. M. (25), tf.

Underingenjörer (23).

Berg, R. C. G.; Ström, P. E. L.

Konstruktör (21).

Lundin, C. W.

Ritare (19).

Lengquist, P. H.

Kammarsskrivare (21).

Söderlundh, J.

Arbetsdistrikten.

Inre stadsdistriktet

omfattande Matteus, Gustav Vasa, Adolf Fredriks, Klara, Johannes, Jakobs, Engelbrekts, Hedvig Eleonora, Oscars, Nikolai, Kungsholms, S:t Görans, Katarina, Maria Magdalena och Högalids församlingar, Sofia församling (med undantag av den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen) och av Brännkyrka församling Reimersholme och Årsta Holmar samt av Bromma församling stadsdelarna Stora och Lilla Essingen.

Kontor: Kungsholmsgatan 30, K.; t. 52 67 33, 52 67 35, 52 67 36, 52 67 38, 52 67 39.

Arbetschef (37).

Lidén, G. A.

Ingenjör (25).

Andréasson, T. E., tf.; Königsson, D. B., tf.

Kontorsassistent (18).

Karlsson, S. O.

Enskededistriktet

omfattande Enskede och Brännkyrka församlingar (med undantag av Reimersholme och Årsta Holmar) samt av Sofia församling den del, som ligger söder om Hammarbyleden och Sicklakanalen.

Kontor: Olaus Magnus' Väg 6, Johannelshov; t. 59 02 10 (växel).

Arbetschef (B 13).

Björkman, K. G. S.

Avdelningsingenjör (33).

Häggström, T. W.

Ingenjörer.

Segerström, S. T. M. (28), *tf.*; Österholm, P. (25); Wilborg, H. A. (8,628 kr.).

Underingenjörer (23).

Ericsson, A. V.; Ohlsson, G. W.; Olofsson, K. E.; Danell, I. F.

Kontorsassistent (18).

Kållberg, A. E.

Brommadistriktet

omfattande Bromma församling med undantag av stadsdelarna Stora och Lilla Essingen, samt Spånga-Hässelby.

Kontor: Åkeshovs gård, Bromma;
t. 37 25 25.

Arbetschef (B 13).

Bengtson, N. O., *tf.*

Avdelningsingenjör (33).

Dahlberg, A. F. Hj.; Pehrson, M. P. A.

Ingenjörer.

Petersson, G. B. R. (28); Holmgren, E. M. J. (9,684 kr.).

Underingenjörer (23).

Hellberg, S. G.; Öhlander, S. H., *tf.*

Ritare (19).

Marenius, S. F. B. N.

Kontorsassistent (18).

Länsberg, G. E., *tjl.*, *tf.* Bellgran, C. R.

Beläggningsbyrån

omfattande asfaltarbeten, trafikordningar, grustag och sjötransporter.

Kontor: Hantverkargatan 3, K.; t. 22 20 20 (växel) och 52 80 96.

Arbetschef (B 13).

Sundqvist, S.

Ingenjörer.

Tägt, E. H. (28); Ingberk, K. L. S. (26), *tf.*; Stenberg, G. W. (25); Christianson, N. H. (25), *tf.*

Underingenjörer (23).

Wallin, N. G., *tf.*; en vakant.

Kontorsassistent (18).

Johansson, C. W.

Pump- och reningsverken.

Kontor: Bolinders Plan 3, K.; t. 22 20 20 (växel).

Förste driftsingenjör (37).

Brundin, G. M.

Ingenjör (25).

Raune, Å. F.

Henriksdals reningsverk.

Laboratorieföreståndare (31).

Johansson, V. H.

Ingenjörer (25).

Cronholm, Märta M.; en vakant, *tf.* Apenitis, J. A.

En förste maskinmästare, en maskinmästare, tre förste maskinister, etthundratre verkmästare, en förste kemist, två kemister, en förrådsmästare, nio maskinister, en bogserbåtsbefälhavare, åtta förste kontorsskrivare, trettionio mättningsförmän, fjorton kontorsskrivare, två laboranter, elva mättningsbiträden, elva kanslibiträden, fyra laboratoriebiträden.

Parkavdelningen.

Döbelnsgatan 18, Va.; t. 23 58 85. Expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

År 1869 inrättades i Stockholm tjänsten som stadsträdgårdsmästare. Härigenom överfördes värden av stadens parker i kommunal regi.

Parkavdelningen planlägger stadens parkverksamhet, utför nyanläggningar, underhåll och renhållning av parker och planteringar, utför anordningar för stadens prydnad samt handhar de särskilda verksamhetsgrenar, såsom lek, musik m. m., vilka äsyfta att befördra parkernas användning för friluftsvistelse. Därjämte biträder parkavdelningen vid projekteringen av sådana gatu- och torganläggningar, på vilka stora estetiska krav ställas och utför arkitektuppdrag för gatukontoret i övrigt.

Den under avdelningens förvaltning stående parkarealen utgjorde under år 1952 omkr. 2,400 hektar.

För att förse stadens parker och planteringar med erforderligt växtmaterial driver avdelningen trädgårdar med trädskola i Enskede samt med växthus och odlingar av perenna växter vid Haga trädgårdar, som arrenderats till år 1977, i samband varmed staden åtagit sig skötseln av Hagaparken. Anläggningarna få dagligen beses av allmänheten.

Parkavdelningen ombesörjer även utfodring av vilda fåglar i staden, särskilt änder och småfåglar vintertid. Till avdelningens förfogan-

de står härvid som rådgivande organ Fågel-skyddsrådet (se sid. 188).

Chef för parkavdelningen är stadsträd-gårdsmästaren.

Stat år 1953. (Parker.) Utgifter: drift-budgeten 13,696,270 kr. (därav engångs 170,700 kr.), dessutom förlagsmedel 260,840 kr., kapital-budgeten, lånemedel, i linjen 514,500 kr.; in-komster: driftbudgeten 5,997,650 kr.

Stadsträdgårdsmästare (B 15).

Blom, H. E. M., tjl. (se sid. 186), *tf.* Glemme, E. H.; t. 34 18 89, mottagningstid: månda-gar, onsdagar och lördagar 11—12 samt i öv-rigt efter överenskommelse.

Expeditionen.

Notarie (26).

Ihrman, L.

Underingenjör (23).

Simonsson, N. R. G.

Kammarsskrivare (21).

Ekebohm, E. W.

En *förste kontorsskrivare*, två *kontors-skrivare*, ett *kanslibiträde*.

Projekteringsbyrån.

Byråarkitekt (33).

Glemme, E. H., tjl. (se ovan).

Arkitekter (28).

Hedberg, A. G.; en *vakañt*.

Trädgårdstekniker.

Johansson, A. (26); Smedberg, L. E. (24).

Underingenjör (23).

Östedt, N. R.

Förste kammarsskrivare (23).

Friberg, S. O.

Konstruktörer (21).

Homann, G. A. H.; Hall, N. J.; Florin, K. F. G.; Paulsson, A. G.

Kammarsskrivare (21).

Asker, O. B.

Ritare (19).

Andersson, S. A.

En *biträdande tekniker*, två *ritare*, tre *mättningsförmän*, tre *mättningsbiträden*, två *ritbiträden*.

Arbetsdistrikten.

Parkinspektör (25).

Helin, G. V., *tf.*

Biträdande parkinspektör (21).

Lundström, A. L.

En *förste kontorsskrivare*.

Distrikt I

(omfattande Östermalm, Norrmalm, Vasastaden och Staden Mellan Broarna).

Kontor: Engelbrektsgatan 39, Ö.; t. 20 67 87, 20 69 78.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Häggvik, J. E.

Distrikt II

(omfattande Kungsholmen, Essingeöarna, Lång-holmen, Reimersholme och Södermalm).

Kontor: Pålsundsparken, Sv.; t. 42 51 71, 40 79 65.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Lindqvist, G. R.

Distrikt III

(omfattande Brännkyrka församling väster om stambanan samt Årstaområdet).

Kontor: Dansbanevägen 2, Hägersten; t. 45 59 77, 45 75 26.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Tegman, A. H. A.

Distrikt IV

(omfattande Brännkyrka församling öster om stambanan (med undantag av Årstaområdet) samt Enskede församling).

Kontor: Stockholmsvägen 50, Enskede; t. 49 30 29, 59 41 31.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Helin, G. V., tjl. (se ovan), *tf.* Skoglund, R. F.

Distrikt V

(omfattande Bromma församling med undantag av Essingeöarna samt Spånga församling).

Kontor: Åkeshovs gård, Bromma; t. 37 28 88, 37 46 61.

Distriktsträdgårdsmästare (21).

Ericsson, B. G. H., *tf.*

Tio *verkmästare*, två *förste kontorsskri-vare*, tre *kontorsskrivare*. Antalet arbetare

under år 1952 utgjorde sommartid 452 och vintertid 295, varav 15 ordningsvakter. Under sommartid dessutom omkring 90 kvinnliga trädgårdsarbetare.

Trädgårdar och trädskolor.

Överträdgårdsmästare (22).

Engfors, K. Ö. V., t. 23 58 85.

Växthusen: Haga trädgård, Stockholm 6;

t. 27 41 90, 27 41 91.

Förste trädgårdsmästare (21).

Hult, F. G. C., tf.

En verkställare.

Perenna växter: Linvävartorpet, Stockholm 6;

t. 27 40 51.

Förste trädgårdsmästare (21).

Lindström, B. L.

Trädskolan, Enskedevägen, Enskede;

t. 49 15 72.

Förråd.

Förråd och verkstad: Haga trädgård, Stockholm 6; t. 27 47 52, 82 08 62.

Förste verkställare (21).

Johansson, K. A.

En förrådsställare, en förste kontors-skrivare, en kontors-skrivare.

Lekverksamhet.

För att samla barn upp till 14 år till parkernas lekplatser, ge dem sund rekreation, lämpliga och roande sysselsättningar under fria men dock övervakade former anordnas sedan 1937 den s. k. »parkleken».

Verksamheten har varit förlagd till 64 st. platser inom staden med följande fördelning: Staden Mellan Broarna 1 st.; Östermalm 5 st.; Vasastaden 4 st.; Kungsholmen 6 st.; Södermalm 9 st.; Hjorthagen 1 st.; Essingeöarna 2 st.; Gröndal 1 st.; Aspunden 2 st.; Midsommarkransen 1 st.; Hägerstensåsen 1 st.; Hägersten 1 st.; Västberga 2 st.; Västertorp 1 st.; Solberga 1 st.; Långbro 1 st.; Årsta 2 st.; Gubbängen 1 st.; Enskede Gärd 1 st.; Enskedefältet 1 st.; Tallkrogen 1 st.; Johanneshov 2 st.; Hammarbyhöjden 2 st.; Björkhagen 1 st.; Kärrtorp 1 st.; Hökarängen 2 st.; Traaneberg 2 st.; Ulvsunda 1 st.; Ulvsunda Industriområde 2 st.; Riksby 1 st.; Åkeslund 1 st.; Abrahamsberg 1 st.; Mariehall 1 st.; Blackeberg 1 st.; Solhem 1 st. På 22 st. av dessa har verksamheten bedrivits även under vintern. Under sommaren finns på 34 platser särskilda småbarnshagar. För omhändertagande av barn i skolåldern pågår verksamheten på 19 platser till kl. 20.

Antalet deltagande barn uppgår i medeltal till under sommarsäsongen 13,620 och under vintersäsongen 4,095 per dag. Utflykter företagas under sommarmånaderna med barnen från de trängre huvudstadsparkerna till Hagaparken eller annat större friområde, där lekar, tävlingar, teater och uppvisningar anordnas.

Lekverksamhetens övervakande har uppdagits åt en lekplatsinspektris, ställd direkt under stadsträdgårdsmästaren.

Lekplatsinspektris (18).

Wretling-Larsson, Stina.

En lekledare, tjugutvå deltidanställda lekledare, varav sex tjänstgöra som sektionsledare.

Övrig personal under år 1952: sommartid 1 sektionsledare, 42 lekledare, 56 lekassistenten, 17 lekpraktikanter och vintertid 3 lekledare, 12 lekassistenten.

Friluftsmusik m. m.

Genom parkavdelningen anordnas konserter, visafnär och teaterföreställningar under månaderna juni—augusti i ett trettiotal parker i den inre staden och förorterna. Parkunderhållningen omfattar årligen drygt 100-talet instrumental-konserter, mellan 25 och 30 körkonserter samt slutligen ett 50-tal vis- och teaterafnär, tillsammans sålunda omkring 180 underhållningstillfällen.

Renhållningsavdelningen.

Tulegatan 5 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 23 58 85 (växel); expeditions-tid: 10—14.30.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhåll-

landena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, men gatuv- och gårdssrenhållningen utfördes fortfarande genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna.

För ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna inköpte staden år 1885 Riddersvik och Lövså i Järfälla socken, varefter anlades särskild järnväg Spånga—Lövså för transporten av dessa produkter. Åren 1937—38 uppfördes vid Lövså en modern anläggning för förbränning av allt brännbart avfall. Värmen tillvarogates i ett ångkraftverk, som lämnar elektrisk energi till stadens elektricitetsverk och förser Försvarets Fabriksstyrelses närbelägna tvättinrättningar med ånga och vatten.

I november 1895 beslöt stadsfullmäktige att staden skulle övertaga även gaturenhållningen. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, varav 15 procent skulle avsättas till en fond för avlösning av husägarnas ovannämnda gaturenhållningsskyldighet, tills fonden nådde sådan storlek, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för gaturenhållningen vid tiden för övertagandet. Inbetalningen skulle dock begränsas till högst 50 Å. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av k. m:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för övertagandet av renhållningen. Enär nämnda fond under År 1947 uppnådde den för avlösningen föreskrivna storleken uttages sedan År 1948 inga gaturenhållningsavgifter av enskilda fastighetsägare i Stockholm. Genom avtal med kronan i enlighet med chefens för finansdepartementet brev den 4 oktober 1901 övertog staden med vissa undantag även dess gaturenhållningsskyldighet efter samma regler som för enskildas fastigheter.

Gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket, dels genom av verket anlätade entreprenörer men sedan den 1 oktober 1910 utföres den helt i verkets egen regi.

Kommunen åtager sig även gårdssrenhållning efter särskild taxa (se nedan) men gårdssrenhållningen i Stockholm utföres till huvudsaklig del av privata renhållningsfirmor. År 1940 uppfördes en för hela gatukontoret gemensam verkstad, som i viss omfattning även betjänar andra stadens förvaltningar. Verkstaden sorterar under renhållningsavdelningen och har för närvarande 172 arbetare.

Den 16 februari 1953 hava stadsfullmäktige för sin del antagit ett förslag till ny renhåll-

ningsordning för Stockholm, att Åga tillämpning under en övergångstid av fem År (Utl. 1953: nr 11). Förslaget År (mars 1953) beroende på överståthållarÅrmetets prövning.

Renhållningsverket sorterade tidigare under drÅtselnÅrmdens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatuvnÅrmden. Fr. o. m. den 1 oktober 1928 År verket inordnat under gatukontoret som en sÅrskild avdelning. År 1937 genomfÅrdes en omorganisation, varvid ny tjÅnÅst som renhÅllningsschef inrÅttades och vissa kamerala arbetsuppgifter ÅrverfÅrdes frÅn rÅkenska- till renhÅllningsavdelningen. I Ånslutning hÅrtill ÅrverhÅll avdelningen Ågna lokaler. Avdelningen handhar Åven underhÅll och skÅtsel av stadens bekvÅmlighetsinrÅttningar och frÅn År 1942 har personalen vid dessa anlÅggningar ÅrderstÅllts avdelningen.

Till avdelningen hÅr Åven SpÅnga—LÅvstÅ jÅrnvÅg.

FÅrfattningar. Ordningsstadgan fÅr rikets stÅder, faststÅlld av k. m:t 24 mars 1868, med Åndr. (Kfh 1946: sid. 263; Kf 1947: nr 83). ÅÅ:s kung. 11 jan. 1869 med sÅrskilda ordningsfÅreskrifter fÅr Stockholm utÅver av ordningsstadgan fÅr rikets stÅder innehÅller, med Åndr. (Kf 1948: nr 50, 1949: nr 28). HÅlsovÅrdsstadgan 19 juni 1919, med Åndr. (Kfh 1946: sid. 363; Kf 1951: nr 98). ÅÅ:s kung. 31 mars 1892 Ång. sÅrskilda fÅreskrifter om renhÅllningen inom Ågendomarna i huvudstaden (renhÅllningsstadgan), med Åndr. (Kfh 1946: sid. 390). K. brev 22 jan. 1898 Ång. kommunens Årvertagande av fastighetsÅgarnas bestyr med gaturenhÅllningen, med Åndr. 24 juli 1919 och 29 april 1932. Chefens fÅr finansdep. brev till ÅÅ 4 okt. 1901 Ång. kommunens Årvertagande av kronans gaturenhÅllningsskyldighet fÅr sina fastigheter. ÅÅ:s kung. 5 april 1905 Ång. transport av avtrÅdesorenlighet: Taxa fÅr hÅmtning av latrin, faststÅlld av ÅÅ 7 febr. 1952 (Kf 1952: nr 2). Taxa fÅr gÅrdssrenhÅllning, faststÅlld av drÅtselnÅrmdens andra avdelning 1 maj 1918 (Kf 1918: nr 26). ÅÅ:s kung. 17 maj 1919 Ång. fÅrbud mot lumpsÅmsamling År hussopor. ÅÅ:s kung. 22 sept. 1939 Ång. huvudstadens Åndelning i budningsdistrikt.

Stat År 1953. (RenhÅllning.) Utgifter: driftbudgeten 23,652,000 kr., dessutom fÅrslagsmedel 1,800,000 kr., kapitalbudgeten, lÅnemedel, i linjen 1,782,000 kr.; Ånkoster: driftbudgeten 11,537,000 kr.

RenhÅllningsschef (B 15).

BjÅrkman, A. Å. V.; mottagningsid: 13,30—14.

RenhÅllningsinspektÅr (31).

FranzÅn, J. A.; mottagningsid: 10—11.

Kamrerare (26).

Neuendorff, H. G.

Biträdande inspektör (23).

Thorén, K. G. S.

Kammarsskrivare (21).

Jansson, K. G.

Inspektörsassistent (19).

af Uhr, J. O. R.

Kontorsassistent (18).

Eriksson, E. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Söderberg, F. R.; Pernebrant, G. A. V.

Fyra kontorsskrivare.

Renhållningsstationerna.

Östra stationen

(omfattande Östermalm, Djurgården, Ladugårdsgärdet, Hjorthagen och Ekshagen).

*Ruddamsvägen 11, Ö.; t. 32 26 76, 33 62 23; kontorstid: 8,30—16,15.**Distriktsföreståndare* (22).

Johnsson, C. M.

Förste kontorsskrivare (16).

Granemark, f. Tenger, Laila E.

Västra stationen

(omfattande Norrmalm, Vasastaden, Kungsholmen och Essingeöarna).

*Norrbackagatan 31, Vä.; t. 33 99 62, 33 99 63, 33 99 64; kontorstid: 8,30—16,15.**Distriktsföreståndare* (22).

Jägerdal, S. A.

Förste kontorsskrivare (16).

Cederholm, A. E., tjl. (se sid. 237), tf. Lignell, B. O.

Södra stationen

(omfattande Södermalm och Staden Mellan Broarna).

*Siargatan 14, Sö.; t. 43 38 19, 43 45 43, 43 15 18, 43 32 47; kontorstid: 8,30—16,15.**Distriktsföreståndare* (22).

Skoglund, J. G. H.

Förste kontorsskrivare (16).

Stähle, H. O.

Årstastationen

(omfattande Brännkyrka och Enskede församlingar).

*Huddingevägen—Sockenvägen; t. 48 71 82, 49 70 50, 49 49 38; kontorstid: 8,30—16,15.**Distriktsföreståndare* (22).

Bladh, M. W.

Förste kontorsskrivare (16).

Kihlmark, K. E.

Brommastationen

(omfattande Bromma och Spånga).

*Drottningholmsvägen 314, Bromma; t. 26 15 74, 25 63 73; kontorstid: 8,30—16,45.**Distriktsföreståndare* (22).

Lundborg, F. A. F.

Förste kontorsskrivare (16).

Arenander, D. E. A., tf.

Tjuguen tillsyningsmän, tre förmän, tre kanslibiträden. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1952 till 766 st.

Verkstaden.

*Kellgrensgatan 14, K.; t. 23 58 85 (växel).**Ingenjörer.*

Arvidson, T. A. S. (31); Högkvist, S. H. (25); Planfeldt, A. (25).

Maskiningenjör (25).

Vakant.

Underingenjörer (23).

Lindblom, S. F. V.; Krantz, P. O.

Kammarsskrivare (21).

Englund, N. A.

Konstruktör (21).

Myhrberg, C. G.

Ritare (19).

Nordstrand, B. D.; Lindblad, K. E.; Larsson, A. E.

Sju förste verkmästare, en verkmästare, en förrådsmästare, en förste kontorsskrivare, fem kontorsskrivare, ett förrådsbiträde, två kanslibiträden, en värmeledningsskötare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1952 till 172 st.

Budningskontor.

Lilla Nygatan 5, C.; expeditionstid: 9—15.

Ett kontorsbiträde.

Sopförbränningsanläggningen vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. 380904 och 380403; kontorstid: 9—16.

Förste maskinmästare (22).

Olsson, K. O. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Strid, O. B.

En maskinmästare, två verkmästare. Antalet sysselsatta arbetare uppgick i medeltal under år 1952 till 86 st.

Bekvämlighetsinrättningar.

25 st. kabinett, av vilka ett hålles öppet endast sommardag. Ny- och ombyggnader av kabinetten och urinkurarna, 100 st., ombesörjas av byggnadsavdelningen, underhåll och drift av renhållningsavdelningen.

Två kabinettvakter, tjugu biträden.

Dessutom femtiotre biträden avlönade enligt kollektivavtal.

Brandkåren.

Brandstationer: Johannes brandstation, Malmskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkåren» eller därest namnanropet är blockerat 10 15 20 för anmälan om eldsvåda samt tillkallande av sjukvagn vid olycksfall och sjukdomsfall, som fordrar omedelbar transport till sjukhus; eljest gruppnummer 22 77 00. Jämväl övriga brandstationer — med undantag för stationerna i Solhem och Hässelby — stå i förbindelse med brandkårens telefonväxel. Därjämte finnes direkt telefonförbindelse med polisstationerna genom polisverkets växel. Katarina brandstation, Tjärhovsgatan 11, Sö.; Kungsholmens brandstation, Kronobergs-gatan 2, K.; Östermalms brandstation, Artillerigatan 69; Ö.; Bromma brandstation, Ulvsundavägen 30, Bromma; Brännkyrka brandstation, Bäckvägen 1, Hågersten; Solhems brandstation, Adolf Rudbecks Väg 5, Spånga; t. 36 08 94; Hässelby brandstation, Brändövägen 7, Hässelby villastad; t. 38 06 40.

Redan de medeltida författningarna innehöll stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot värds-löst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak,

härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter det att frågan här om stätt på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 december 1874 beslöt nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjärhovsgatan.

Den förutvarande civila brandkåren upplöstes den 15 november 1875. Den nyuppsatta kåren bestod vid samma års slut av brandchefen, brandlöjtnanten, 1 verkmästare, 1 fanjunkare, 2 sergeanter och 83 man. Under samma år godkände drätselnämndens dåvarande första avdelning ett förslag till upprättande av en brandtelegraf, vari ingingo ledningar från Katarina kyrka till södra kasernen, från Klara polisvaktkontor till brandchefens bostad och stationen vid Hötorget, emellan Skeppsholms-, Gustaf Adolfs togs- och högvakterna samt rådhusstationen, från Kastellholmen till Skeppsholmsvaktan samt från rådhusstationen till 5 brandskåp i staden inom broarna.

Förutnämnda brandstadga för rikets städer den 8 maj 1874 ersattes med brandstadgan den

15 juni 1923, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd.

På förslag av 1941 års brandförvarsutredning ha samtliga författningsföreskrifter rörande rikets brandförvar i fredstid numera samlats i brandlag och brandstadga den 15 juli 1944. De ändringar i tidigare föreskrifter, som genomförts, kunna sammanfattas i följande huvudpunkter:

1. Icke blott städer och därmed likställda samhällen utan även landskommunerna ha ålagts en ovillkorlig skyldighet att vidmakthålla ett brandförvar, som tillfredsställer skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand.
2. Skogsbrandförsvaret har samordnats med brandförsvaret i övrigt.
3. En riksbrandinspektör samt länsbrandinspektörer ha tillsatts. Härutöver kunna finnas särskilda länsinspektörer för skogsbrandförsvaret.
4. I varje kommun eller för brandförsvaret bildat kommunalförbund skall finnas en brandstyrka (yrkesbrandkår, borgarbrandkår eller frivillig brandkår). Kommunen kan dock av länsstyrelsen erhålla befrielse från nämnda skyldighet, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun.
5. I varje kommun (kommunalförbund) skola finnas brandchef samt om länsstyrelsen prövar så vara erforderligt, brandfogde, vilken såsom brandchefens tjänstegreuschef skall handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Brandchefens ställning har stärkts i åtskilliga avseenden.
6. Kommun är pliktig att giva brandchef och brandfogde skälig avlönning, att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförvar erforderliga anordningar (brandtorn dock undantagna) samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand.
7. Brandsyn skall hållas och sotning verkställas i samtliga kommuner. Sotning å landsbygden behöver dock icke verkställas av auktoriserad skorstensfejare.
8. Regler ha givits om eldsläckningshjälp kommuner emellan.
9. Reglerna om brandtjänsteplikt ha utsträckt att gälla alla arbetsföra män och kvinnor mellan 16 och 65 år.
10. Vissa statsbidrag utgå till landskommunernas engångskostnader för brandförsvaret.

Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 19 juli 1924. Enligt övergångsbestämmelserna till brandstadgan den 15 juli 1944 skulle förslag till ny brandordning ha upprättats och underställts länsstyrelsens (överståhållarämvetets) prövning senast den 1 januari 1947. För Stockholms vidkommande medgav emellertid k. m:t efter framställning av gatunämnden en förlängning av respittiden till den 1 juli 1947. Den 16 juni 1947 beslöt också stadsfullmäktige att antaga och överståhållarämvetet för prövning och fastställelse underställa förslag till ny brandordning (Utl. 1947: nr 224). Intill dess den nya brandordningen fastställts, vilket ännu (januari 1953) icke skett, skall följaktligen 1924 års brandordning lända till efter-

rättelse i den mån densamma icke strider mot brandlagen eller brandstadgan.

Inom den ram, som de vid olika tidpunkter gällande författningsbestämmelserna angivit, har en betydande utveckling av huvudstadens brandväsen ägt rum.

År 1884 erhöles de båda huvudstationerna förbindelse med såväl Stockholms Bell-telefonaktiebolag som Stockholms allmänna telefonaktiebolag. Den 12 mars 1902 stationerades den första sjukvagnen på Johannes brandstation. Från och med år 1905 överflyttades uppdraget att verkställa transport av döda eller sjuka djur från renhållningsverket till brandkåren. År 1912 påbörjades automobiliseringen av brandväsendets fordon. Automobiliseringen var helt genomförd år 1916. Genom stadsfullmäktigbeslut den 11 december 1913 övergick brandkåren från att vara en värvad kår med treårig kontraktstid till en yrkeskår med pensionsrätt. År 1914 centraliserades samtliga riks- och Stockholmstelefonlinjer till Johannes brandstation och tillkom namnanropet »Brandkåren». År 1944 påbörjades ombyggnaden av brandtelegrafanläggningen till en kombinerad polistelefon- och brandalarmanläggning. År 1945 utrustades det första brandkårsfordonet med ultrakortvågsradio. Genom stadsfullmäktigbeslut den 17 mars 1947 genomfördes med verkan fr. o. m. den 1 april 1947 enhetliga regler för brandförmännens och brandmännens arbetstid, varigenom tjänstgöringen för dessa personalkategorier fastställdes att omfatta fyra dygn av nio. Fr. o. m. år 1948 erhöles även brandmästarna s. k. 4/9-tjänst.

Förvaltningen av brandväsendets angelägenheter handhaves i Stockholm av *gatunämnden* såsom *brandstyrelse*.

Brandchefen utövar närmast under förvaltningsmyndigheten ledningen av stadens brandförvar och ansvarar för att detsamma är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandlagen och brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden på viss tid, högst sex år, dock längst till utgången av den månad, varunder han uppnår den för tjänsten fastställda pensionsåldern. Övrigt befäl vid brandkåren anställas av nämnden tills vidare. Brandman och brandförman utses av brandchefen tills vidare.

Under brandchefen är brandkåren organiserad på fyra avdelningar: eldsläcknings-, brandtekniska, elektrotekniska och administrationsavdelningen.

Yrkesbrandkåren har numera sin personal fördelad på sex stationer, nämligen Johannes, Katarina, Kungsholmens, Östermalms, Bromma och Brännkyrka. Dessutom finnes i den fr. o. m. den 1 januari 1949 inkorporerade delen av Spångå-Hässelby tvenne borgarbrandkårer placerade vid Solhems brandstation: Adolf Rudbecks Väg 5

GN

resp. brandstationen i Hässelby villastad: Brändövägen 7. I Södertörns villastad samt i Fagersjö finnas därjämte s. k. redskapsskjul.

Till brandkårens förfogande stå, förutom den till civilförsvaret anskaffade motorspruteparken m. m. f. n. 26 automobilmotorsprutor, 28 bogsprutbara motorsprutor och 40 andra för brandskyddsverksamheten avsedda bilar. Här till komma sjösprutorna St Erik och Phoenix.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, traktvis förbundna med brandstationerna. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandsyn förrättas av brandchefen eller efter hans förordnande av annat brandbefäl. Eldstadsbesiktning utföres av skorstensfejare i samband med sotning. Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas. (Nya bestämmelser om brandsyn hava utfärdats av k. m:t den 9 maj 1952.)

Rörande sotning, se sid. 16.

Efter framställning av brandchef i kommun, där brand tagit eller hotar taga större omfattning, är staden enligt brandlagen pliktig lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen prövar möjlig utan att skälig hänsyn till stadens egen säkerhet åsidosättes.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas f. n. 20 sjukvagnar och för djurtransporter (sjuka och döda djur) trenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler. (Se vidare under sjukhusdirektionen, sid. 468.)

Författningar. Brandlag 15 juli 1944 (Kf 1944: nr 91). K. brandstadga 15 juli 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 92, 1950: nr 15). K. m:ts kung. 30 juni 1947 om ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. K. m:ts kung. 30 juni 1947 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m. Brandordning för Stockholm 19 juli 1924, med ändr. (Kfh 1946: sid. 1345). Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av gatunämnden 15 dec. 1943. ÖÅ:s kung. 29 mars 1938 ang. stadens indelning i sotningstrakter, med ändr. ÖÅ:s sötningstaxa för Stockholm 12 nov. 1929, med ändr. (Kf 1951: nr 10, 56).

Stat år 1953. (Brandväsendet.) Utgifter: driftbudgeten 8,548,674 kr. (därav engångs 237,700 kr.), dessutom förlagsmedel 189,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,400,190 kr.

Brandchef (B 16).

Arve, E. A. M. (förordn. t. o. m. ^{30/9} 1956); träffas å expeditionen, Malmkillnadsgatan 64, C. (Johannes brandstation): vardagar 13—15 (dag före sön- och helgdag 13—14).

Vice brandchef (35).

Skogsberg, J.-E.

Eldsläckningsavdelningen.

Brandchef samt vice brandchef.

Se ovan.

Brandkaptenen (28).

Palmquist, W. H.; Hildebrand, B. E.; Lydén, S. T.; Hultqvist, S. E. H.; Sommar, E. R.

Brandmästare (20).

Braner, N. G.; Bridal, E. O.; Emilsson, O. E.; Gedeberg, N. V.; Jacobsson, S. H.; Karlsson, K. A.; Malmbrant, C. O.; Paulsson, K. Hj.; Petersson, F. V.; Rundqvist, A. G.; Sollenberg, H. A.; Sännell, C. A. L.; Thurlin, K. S.

Kårchef för Solhems borgarbrandkår (2,500 kr.).

Månsson, F. H. V.; t. 36 00 17.

Kårchef för Hässelby borgarbrandkår (1,500 kr.).

Eriksson, C. R.; t. 38 02 03.

Brandtekniska avdelningen.

Förste brandingenjör (35).

Strömdahl, I. F.

Biträdande brandingenjör (28).

Falk, C.-O. G.

Öververkmästare (22).

Ståhl, G. R.

Ritare (19).

Lundby, K. G. L.; en vakant.

Elektrotekniska avdelningen.

Brandingenjör (33).

Kvarneby, H. B.

Förste verkmästare (21).

Fernlöf, J. V. E.; Askeryd, A. G.

Kammarsskrivare (21).

Hellgren, J. Y.

Ritare (19).

Vakant, tf. Hesselgren, E. L.

Administrationsavdelningen.

Kamrerare (26).

Ekblad, K. E. V.

Kontorsassistent (18).

Carsell, B. L.

Brandförman (17).

Westberg, Å. K. E. (handhar bl. a. beklädnadsförrådet samt kommenderingen av s. k. säkerhetsvakter vid offentliga föreställningar å teatrar m. m.).

Inom samtliga avdelningar sextiofem *brandförmän*, trehundraogjuttan *brandmän*, fyrtio- två *borgarbrandmän*, fem *hantverkare*, fyra *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*, trettiotvå *linjemontörer*, varav sex avlönade enligt kollektivavtal, en *telefonist* samt sju *städerskor*.

Personalläkare.

Wikander, L. O. S., prakt. läkare, Grev Turegatan 22, Ö.; t. 6217 06; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30.

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd.

Kyrkogårdsnämnden.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr. (postadress: postbox 4170, Stockholm 4; postgirokontonr 546); t. 449355. Sessions-tid: i regel andra helgfria tisdagen i varje månad kl. 17.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravningsplatser inom städerna åstadkom en framtällning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815; dock kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 hektar, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 hektar, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen» (ifrågasvarande område benämnes numera »Sandsborgs-kyrkogården»). Denna begravningsplats utvidgades år 1912 med 77.90 hektar, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåvarande lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (benämnd »Skogskyrkogården») invigdes år 1920. År 1928 utökades Skogskyrkogården med c:a 11.50 hektar av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Till främjande av eldbegängelsen som begravningsform omändrades ett å Sandsborgs-kyrkogården beläget gravkapell till eldbegängelseanstalt och användes i denna egenskap, under benämningen Sandsborgskrematoriet, fr. o. m. år 1931 och till år 1940, då det å Skogskyrkogården nyanlagda Skogskrematoriet togs i bruk. Efter stadsfullmäktiges beslut den 18 maj 1936 påbörjades samma år uppförandet av detta krematorium jämte kapellanläggning. Kostnaderna för anläggningen inklusive inventarier och konstnärlig utsmyckning uppgingo till 2,970,000 kr.

Den 21 juni 1943 hava stadsfullmäktige anvisat medel ur B. A. Danelii donationsfond till täckande av utgifterna för John Lundqvists uppställelsemonument å Skogskyrkogården.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatsers förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektorerna utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framtällning från stadsfullmäktige har genom kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924. Den 23 maj 1924 utfärdades av k. m:t instruktion för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd*. Denna instruktion ersattes av nu gällande instruktion för kyrkogårdsnämnden, fastställd av överståthållarämbetet den 20 november 1940.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att handhåva förvaltningen av staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hör, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Det åligger nämnden att uppgöra och till stadsfullmäktige för fastställelse överlämna förslag till bestämmelser angående avgifter och övriga villkor för nyttjanderätt till gravplats. Under kyrkogårdsnämnden lyder kyrkogårdsförvaltningen, vars chef är direktören.

Enligt instruktionen för kyrkogårdsnämnden består nämnden av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av [Stockholms domkapitel]¹⁾ samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av domkapitlet, tillsättes i enahanda ordning

¹⁾ Numera domkapitlet i Stockholms stift.

suppleant. För övriga ledamöter väljas fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Direktören äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Under kyrkogårdsnämndens förvaltning stå två begravningsplatser; nämligen norra begravningsplatsen och södra begravningsplatsen, den senare bestående av tvenne områden, Sandsborgskyrkogården och Skogskyrkogården. Å norra begravningsplatsen finnes ett gravkapell (förutom ett å katolska och ett å mosaiska församlingarnas begravningsplatser). Å Skogskyrkogården finnas Heliga Korsets kapell, som jämte Trons kapell och Hoppets kapell utgör Skogskyrkogårdens huvudkapellanläggning med tillhörande krematorium, samt Skogskapellet och Uppståndelskapellet och å Sandsborgskyrkogården Sandsborgskapellet. Antalet gravkapell å södra begravningsplatsen är sålunda sammanlagt sex. Å norra begravningsplatsen finnes ett Svenska eldbegängelseföreningen tillhörigt krematorium, med jordfästningskapell och kolumbarium.

De av katolska och mosaiska församlingarna anlagda särskilda begravningsplatserna inom norra begravningsplatsens område stå icke under kyrkogårdsnämndens förvaltning.

Författningar. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 61). Instruktion för kyrkogårdsnämndens [kamrerare] direktör, antagen av nämnden 3 nov. 1936. Instruktion för de hos Stockholms stads kyrkogårdsnämnd anställda organisterna och deras ställföreträdare, fastställd av kyrkogårdsnämnden 15 sept. 1931. K. brev 27 aug. 1886 ang. gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser, utg. av kyrkogårdsnämnden i mars 1951. Taxa å avgifter för nyttjanderätt till gravplatser å stadens begravningsplatser, godkänd av SF 19 mars 1945. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, gällande fr. o. m. 1 juli 1945. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å Stockholms norra och södra begravningsplatser, beslutad av kyrkogårdsnämnden 26 juni 1951.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 5,131,559 kr. (därrav engångs 72,625 kr.), kapitalbudgeten 240,000 kr., lånemedel, i linjen 200,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 2,021,900 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Johansson-Visborg, Anna S.**, fru.

Övriga ledamöter.

Danielsson, J. E. V., kyrkoherde (utsedd av domkapitlet).

Alderin, E. K., typograf, stadsfullm.

Brith, L. G., förste byråsekreterare.

***Killander, V. Å.**, direktörsassistent.

***Larson, Berta M.**, föreståndarinna, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Lund, B. Å., kyrkoherde, stadsfullm. (utsedd av domkapitlet).

Björkhammar, S. Å., ombudsman.

***Englund, P.-O.**, redaktör, stadsfullm.

***Persson, O. J.**, parkarbetare.

Sjönell, P. B. G., direktör.

***Wirén, f. Franzén, E. Maria**, fru.

Sekreterare (840 kr.).

Martin, J. H., stadsplanesekreterare (se sid. 161).

Tjänstedelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Brith, L. G.**; **Johansson-Visborg, Anna S.**

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 189).

Kyrkogårdsförvaltningen.

Nämndens expedition.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen 2, 4 tr.
(postadress: postbox 4170, Stockholm 4;
postgirokonton nr 546; t. 44 93 55 (växel);
expeditionstid: helgfria dagar 10—14,30,
lördagar och dag före helgdag 10—14,
under april måndag—fredag även
16,30—18.

Direktör (B 13).

Attermark, J. H. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/11 1956);
mottagningstid: 10—11.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamoten hr Alderin vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hr Persson och fru Wirén i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Brith, Killander och fröken Larson i första hand ersättas av suppleanterna hrr Björkhammar, Englund och Sjunell i nu nämnd ordning. Därest denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i nämnden, resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Persson, 2) hr Björkhammar, 3) hr Englund, 4) fru Wirén samt 5) hr Sjunell.

KN

Kamrerare (26).

Fors, M. W.; träffas säkrast 10—11.

Biträdande ingenjör (25).

Murhammar, S. I. G.; t. 49 25 80.

Kammarsskrivare (21).

Johansson, f. Whitlock, Irma E.; Eriksson, C. I.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Askner, f. Westermarck, D. E. (Lisa).

Förste kontorsskrivare (16).

Södergren, Wera F. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m. (7,884 kr.).

Wahlman, J. I.; träffas helgfria tisdagar 16,30—18 och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni även helgfria måndagar och torsdagar 10—11,30.

En ritare, två kontorsskrivare, två kansli-biträden, fyra kontorsbiträden, två telefonister, ett expeditionsvaktsbiträde.

Norra begravningsplatsen.

Solna (postadress: Stockholm 6); t. 27 26 40 (växel); expeditionstid: helgfria dagar 10—17, lördagar och dag före helgdag 10—15.

Kyrkogårdsinspektör (22).

Vakant.

Kontorsassistent (18).

Bolmning, N. O. G.

En förste verkmästare, en förste trädgårdsmästare, fem trädgårdsmästare, en biträdande verkmästare, en biträdande trädgårdsmästare, ett kansli-biträde ett kontorsbiträde.

Dessutom arbetare (vintern lägst 52, sommaren högst 117) och arbeterskor (vintern lägst 3, sommaren högst 184).

Södra begravningsplatsen.

Enskede; t. 49 25 80 (växel); expeditionstid: helgfria dagar 10—17, lördagar och dag före helgdag 10—15.

Kyrkogårdsinspektör (22).

Gustafsson, K. G.; träffas helgfria dagar 10—11.

Kontorsassistent (18).

Östedt, F. H.

En förste verkmästare, tre förste trädgårdsmästare, tre trädgårdsmästare, en krematorieföreståndare, en biträdande krematorieföreståndare, en biträdande verkmästare, en biträdande trädgårdsmästare, sju krematoriebiträden, ett kansli-biträde, två kontorsbiträden.

Dessutom arbetare (vintern lägst 53, sommaren högst 96) och arbeterskor (vintern lägst 7, sommaren högst 262).

Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse

och i samband därmed stående institutioner m. m.

Idrotts- och friluftsstyrelsen.

Hantverkargatan 26, 3 tr., K.; tel.: se nedan expeditionen.

Stockholmsolympiaden år 1912 kan anses hava medfört idrottens genombrott i det allmänna folkmedvetandet i Sverige. Därefter har det blivit en allt viktigare kommunal uppgift att understödja sammanslutningar med idrottslig verksamhet på sitt program.

Innan staden inrättade ett särskilt organ för handläggningen av hithörande ärenden, beviljade stadsfullmäktige anslag till skilda förvaltningar för bad- och idrottsändamål. Sälunda anlades under 1920-talet för stora belopp såsom nödhjälpsarbeten badanläggningar och idrottsplatser av fastighetsnämnden, mindre idrottsplaner, lekplaner och kalkbackar av gatunämnden, lekplaner i anslutning till skolorna av folkskoledirektionen samt skridskobanor av gatunämnden och folkskoledirektionen. Dessutom beviljades anslag under en särskild statstittel »Övriga bidrag till främmande inrättningar» till gymnastikverksamhet och för anordnande av simundervisning samt till underhåll och skötsel av idrottsplatser och skridskobanor. Med hänsyn till önskvärheten av att frågor om beviljande och disponerande av anslag för ifrågavarande ändamål bleve likformigt och enhetligt behandlade, uppdrog stadskollegiet år 1927 åt en kommitté att framlägga förslag angående den framtida beredningen av dessa frågor. Denna idrottskommitté avgav sitt betänkande den 26 november 1928 (Utl. 1929: nr 68), vari den föreslog, att för handläggning av stadens idrotts- och badfrågor måtte tills vidare för vinnande av ytterligare erfarenheter inrättas en särskild, under folkskoledirektionen sorterande idrottskommission. Sedan gatunämnden och folkskoledirektionen i yttranden häröver föreslagit, att berörda ärenden måtte uppdragas åt en självständig myndighet, beslöt stadsfullmäktige den 4 mars 1929 att för ändamålet inrätta en Stockholms stads idrottsstyrelse. Instruksen för den nya styrelsen fastställdes av k. m:t den 26 april 1929 och trädde i kraft den 1 maj samma år.

Friluftslivets ökade utbredning och behovet av stadens medverkan till främjande och tryg-

gande av befolkningens möjligheter att idka friluftsliv föranledde stadskollegiet att år 1936 tillsätta en särskild friluftskommitté, som den 5 oktober 1938 avgav sitt betänkande (Utl. 1939: nr 65), innehållande en allmän plan för stadens friluftsförfrämjande åtgärder. Genom stadsfullmäktiges beslut den 20 februari 1939 uppdrogs åt idrottsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som framlagts i friluftskommitténs betänkande, under benämningen *Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse*, handhava även stadens friluftsverksamhet. I samband därmed utökades styrelsen till att omfatta sex ledamöter och sex suppleanter mot tidigare fyra ledamöter och fyra suppleanter. Instruksen för styrelsen i dess utvidgade form fastställdes av överståthållarämbetet den 20 november 1940 och trädde i kraft den 1 december samma år.

Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse handhar förvaltningen av stadens för idrott, lekar, bad och friluftsverksamhet avsedda anläggningar, i den mån de icke enligt gällande författning eller särskilt beslut av stadsfullmäktige tillhöra annan myndighets förvaltning, samt handlägger övriga härmed sammanhängande frågor, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas. Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter för styrelsens ledamöter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Styrelsen utser vid början av varje tjänstgöringsår inom sig en vice ordförande. För handläggning av vissa ärenden har styrelsen inom sig utsett särskilda ekonomiska, idrotts- och friluftssdelegerade samt delegerade för instruktions- och ungdomsverksamhet (se sid. 208). Chef för styrelsens kontor och anläggningar är direktören.

För särskilda arbetsuppgifter äger styrelsen påkalla biträde av vederbörande stadsmyndigheter. Sådant biträde lämnas av kammarkontoret med styrelsens bokföring.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 55).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 8,189,470 kr. (därav engångs 1,302,054 kr.), kapi-

IFS

talbudgeten 134,700 kr., lånemedel, i linjen 754,000 kr., inom linjen 409,000 kr., dessutom förlagsmedel 782,850 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,698,200 kr.

Idrotts- och friluftsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Malm, A. B.**, direktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Edstam, A. M.** (Anna-Maja), extra folkskolinspektör, stadsfullm.

***Karlsson, Hans G. B.**, ombudsman, stadsfullm. **Nordenfelt, B.**, redaktör.

Wahrolén, J. I., direktör.

Wide, E. E., överlärare, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Berggren, T. E. J., försäljningschef.

Claesson, G. H., ombudsman.

***Elbe, A. M.**, typograf.

Gudmundson, E., seminarielärare.

***Lundström, Å.**, tjänsteman.

***Rahmqvist, K. V.**, folkskollärare.

Sekreterare (2,640 kr.).

Almgren, E. V., direktör (se sid. 517).

Idrotts- och friluftsstyrelsens delegerade m. m.

Ekonomidelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Karlsson, Hans G. B.**;

Malm, A. B., vice ordf.; **Rahmqvist, K. V.**;

Wahrolén, J. I.

Friluftsstyrelsens delegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Claesson, G. H.**; **Edstam, A. M.** (Anna-Maja); **Karlsson, Hans G. B.**; **Nordenfelt, B.**; **Wahrolén, J. I.**, vice ordf.

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall för ledamöterna suppleanterna inträda i följande ordning: för ordföranden och ledamöterna hrr Wide och Karlsson, suppleanterna hrr Elbe, Lundström, Claesson, Rahmqvist, Gudmundson och Berggren, för vice ordföranden och ledamöterna fröken Edstam och hr Nordenfelt suppleanterna hrr Rahmqvist, Gudmundson, Berggren, Elbe, Lundström och Claesson samt för ledamöterna hr Wahrolén suppleanterna hrr Berggren, Rahmqvist, Gudmundson, Elbe, Lundström och Claesson.

Idrottsdelegerade.

Berglund, H. J., ordf.; **Berggren, T. E. J.**; **Edstam, A. M.** (Anna-Maja); **Elbe, A. M.**; **Rahmqvist, K. V.**; **Wide, E. E.**, vice ordf.

Delegerade för instruktions- och ungdomsverksamhet.

Wide, E. E., ordf.; **Edstam, A. M.** (Anna-Maja); **Lundström, Å.**; **Nordenfelt, B.**, vice ordf.; **direktören.**

Styrelsen för Östermalms idrottsplats. (Jfr sid. 209 och 563.)

Ordförande (utsedd av stadskollegiet): **Berglund, H. J.**, borgarråd, stadsfullm.

Övriga ledamöter: **Lundström, Å.**, tjänsteman, **Berggren, T. E. J.**, försäljningschef (utsedda av idrotts- och friluftsstyrelsen); **Bratt, J. L.**, f. d. kammarrättsråd, **Rude, K. F. R.**, major (utsedda av Sveriges centralförening för idrottens främjande).

Revisorer.

Gemensamma för folkskoleledningen m. fl. (se sid. 356).

Idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Hantverkargatan 26, 3 tr., K.; t. 54 06 20; expeditionstid: 8,30—11,30, 12,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—11,30, 12—14).

Stat år 1953. (Styrelsens kontor.) Utgifter: driftbudgeten 709,948 kr.

Direktör (B 16).

Magnusson, O. M. R. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1955); mottagningstid efter överenskommelse.

Kansliavdelningen.

Sekreterare (31).

Franzén, R. M.

Kammarsskrivare (21).

Bock, A. S.

Förste kontorsskrivare (16).

Helgstrand, f. Lindblom, E. Iris, tj. (se sid. 209) *tf. Engström, Karin M.*, registrator.

Kontorsskrivare (13).

Engström, Karin M., tj. (se ovan), *tf. Persson, f. Carlsmark, Ingrid V.*

Kameralavdelningen.

Kamrerare (28).

Ljungman, C. G.

Förste kammarsskrivare (23).

Lindberg, A., tjl. (se sid. 210), *tf.* Ribæus, f. Spjuth, Eva G.

Kontorsassistenter (18).

Löwgren, E. A., tjl. (se sid. 216), *tf.* Helgstrand, f. Lindblom, E. Iris; Wistedt, J. H., tjl. (se sid. 210), *tf.* Skogh, f. Allenius, A. Alice.

En kontorsskrivare, tre kanslibiträden, fem kontorsbiträden, två expeditionsvakter, en telefonist.

Tekniska avdelningen.

Arbetschef (35).

Swenning, R.

Ingenjörer.

Svenson, B. A. (31); Fröling, K. W. F. (26).

Biträdande ingenjör (25).

Vakant, *tf.* Söderberg, J.

Underingenjör (Ex. 23).

Vakant, *tf.* Nyström, N. J. A.

Konstruktör (21).

Blomkvist, E. V.

Förste verkmästare (21).

Holm, G. H. L.; Eklind, H. A.

Verkmästare (18).

Vakant.

Mättningsförmän (16).

Platin, C.-G.

Trä verkmästarbiträden, ett förrådsbiträde, en kontorsskrivare, ett kanslibiträde, ett ritbiträde.

Anläggningar för utomhusidrott.

I Stockholm finnas f. n. sexton större idrottsplatser, nämligen Stadion samt Östermalms, Johanneshovs, Hammarby, Kristinebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkensdamms, Enskede, Älvsjö, Aspuddens, Stora Mossens, Ångby, Stora Essingens, Mälarhöjdens och Årsta idrottsplatser. Härtill komma, efter inkorporeringen av förutvarande Spånga socken, Hässelby och Bromstens idrottsplatser samt Spånga idrottsplats (Gläntan). Av dessa äro Stadion och Östermalms idrottsplats anlagda å staten tillhöriga områden samt de övriga belägna å Stockholms stad tillhörig mark.

Stadion förvaltas av stadionstyrelsen.

Östermalms idrottsplats, som är anlagd af Sveriges centralförening för idrottens främjande, förvaltas — i enlighet med av stadsfullmäktige för beviljande av anslag till idrottsplatsens ombyggnad föreskrivet villkor — av en särskild styrelse, i vilken stadskollegiet utser en ledamot, tillika ordförande, samt idrotts- och friluftsstyrelsen och centralföreningen vardera två ledamöter (jfr ovan sid. 208). Styrelsens förvaltning skall vara underkastad revision av stadens revisionskontor och två revisorer, av vilka idrotts- och friluftsstyrelsen och centralföreningen vardera utse en.

Staden lämnar ett årligt bidrag till kostnaderna för underhåll och skötsel af idrottsplatsen, under villkor att stadens skolungdom tillförsäkras viss dispositionsrätt till densamma (jfr sid. 563).

Hammarby idrottsplats, som är belägen å ett staden tillhörigt område invid Hammarbyleden, är utarrenderad till Hammarby idrottsförening, som har att på egen bekostnad underhålla idrottsplatsen med byggnader och övriga anläggningar. Staden lämnar årligt bidrag till idrottsplatsens underhåll, under villkor att viss skolungdom beredes kostnadsfritt tillträde till densamma (jfr sid. 563).

Kristinebergs, Stadshagens, Hjorthagens, Zinkensdamms, Johanneshovs, Enskede, Älvsjö, Aspuddens, Stora Mossens, Stora Essingens, Mälarhöjdens, Ångby och Årsta idrottsplatser (se sid. 210), vilka tillkommit medelst å stadens stat anvisade anslag, förvaltas af idrotts- och friluftsstyrelsen. I fråga om idrottsplatserna inom Spånga skötes driftan af lokala idrottsföreningar med ekonomiskt stöd af styrelsen.

Förutom nu nämnda idrottsplatser finnes ett antal *idrottsplaner*, bland vilka de i Vasaparken samt invid Matteus, Johannes och Skarpnäcks skolor och vidare de i Bellevueparken, Tantolunden, Traneberg, Blommensberg, Midsommarkransen, Örby, Långbrodal, Stureby, Södertörn, Södra Hammarby, Olofslund, Riksby, Tallkrogen, Gubbängen, Västberga, Hägersten och Gröndal äro de största. Därjämte har idrotts- och friluftsstyrelsen lämnat ekonomiskt bidrag till idrottsorganisationer, vilka anlagt idrottsplaner på mark, som avgiftsfritt eller mot lågt arrende upplåtits af staden. För idrottsutövning användas även de *bolplaner*, som äro belägna i stadens parker, i koloniträdgårdsområdena, vid folkskolorna eller å andra lämpliga ställen. Genom arbetslöshetsnämndens försorg hava bolplaner anlagts i koloniträdgårdsområden i Svedmyra och Årsta. Sammanlagda antalet idrotts- och bolplaner, som äro i bruk, utgör omkring 50 st. I samband med visst markavtal mellan kronan och staden har på Ladugårdsgärdet mark ställts till förfogande för idrottsändamål. Under 1948—1949 har här iordningställt ett *sportfält* om c:a 60,000 m², vilket invigdes i samband med

Lingiaden sommaren 1949. Det av idrotts- och friluftsstyrelsen sedan den 1 januari 1947 förvaldade Skarpnäcks flygfält har intill 1949 varit upplåtet för glid- och segelflygverksamhet samt för motortävlingar. Under 1948 har inom flygfältets område dels uppförts provisoriska omklädnadsutrymmen dels och anskaffats monteringsbara anordningar för olika bollspel. Invigning av flygfältet som sportfält för allmänheten ägde rum den 15 maj 1949.

Staden har under senare år medverkat till anläggandet av *tennisbanor*, ehuru i begränsad utsträckning och endast med avseende på utebanor. Vid det av staden anordnade Eriksdalsbadet finnas sex dylika banor, vilka i likhet med anläggningen i övrigt äro utarrenderade till sim- och idrottsklubben Hellas (se sid. 211). Tre tennisbanor i Södra Ängby äro av staden utarrenderade till Ängby tennisklubb, två i Hjorthagen till Stockholms korporationsidrottsförbund. Å området för Kristinebergs idrottsplats finnas tio tennisbanor i enskild ägo. Därjämte hava anlagts fem tennisbanor i Smedslätten, tre i Enskede, tre i Mälarhöjden, två vid Platenbadet samt en vid Älvsjö idrottsplats (se sid. 211), vilka anläggningar förvaltas av idrotts- och friluftsstyrelsen och upplåtas dels till tennisorganisationer, dels direkt till allmänheten. Ytterligare en tennisbana finnes i Gustav Adolfsparken samt en i Hässelby.

Uppgifter angående avgifterna å ifrågakvarande anläggningar kunna erhållas å idrotts- och friluftsstyrelsens kontor.

Genom styrelsens försorg anordnas *skridskobanor* dels å vissa av styrelsens idrottsplatser och bollplaner, dels i parker, dels ock vid sådana stadens folkskolor, som äro belägna på större avstånd från de allmänna skridskobanorna. Under vintersäsongen anläggas omkring 140 sådana banor. Dessutom lämnar staden bidrag till anordnande av ett antal för allmänheten upplåtna, enskilda skridskobanor under villkor att barn i stadens skolor hava fritt tillträde till banorna (jfr sid. 563). På idrottsplatser och anordnares iordningställas 14 ishockeybanor med belysnings- och andra anordningar. Vidare underhållas omkring ett hundratal källbackar i stadens parker och förstäder.

Stat år 1953. (Idrottsplatser m. m.) Utgifter: driftbudgeten 3,520,082 kr. (därav engångs 738,880 kr.), dessutom förlagsmedel 165,000 kr.; kapitalbudgeten 49,700 kr., lånemedel, i linjen 400,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 152,800 kr.

Inspektör (26).

(För idrottsplatsavd.)

Dahlin, T. J., tjl. (se sid. 124), *tf. Lindberg*, A.

Kammarsskrivare (21).

Ribæus, f. Spjuth, Eva G., tjl. (se sid. 209), *tf.*

Wistedt, J. H.

En *förste kontorsskrivare*, en *kontorskrivare*, ett *kontorsbiträde*.

Idrottsplatser.¹⁾

Kristineberg.

Kristineberg, K.; t. 50 95 15.

Stora Essingen.

Essingestråket, K.; t. 53 97 90.

Föreståndare (17).

Hertzell, S. E. T., för Kristinebergs och Stora Essingens idrottsplatser.

Stadshagen.

Stadshagen, K.; t. 50 05 25.

Vasaparken.

T. 30 30 66.

Föreståndare (17).

Eriksson, A. L., för Stadshagens idrottsplats och Vasaparkens bollplan.

Hjorthagen.

Jägmästargatan, Hjorthagen; t. 61 05 01.

Mattews bollplan.

Vanadislvägen 14, Va.; t. 31 55 55.

Föreståndare (17).

Ekberg, A. O., för Hjorthagens idrottsplats och Mattews bollplan.

Zinkensdamm.

Ringvägen 16, Sö.; t. 42 24 90.

Föreståndare (17).

Bengtson, K. A.

Johanneshov.

Nynäsvägen, Enskede; t. 48 20 70.

Årsta.

Sköntorpsvägen, Johanneshov; t. 48 47 34.

Föreståndare (17).

Nilson, G. A., för Johanneshovs och Årsta idrottsplatser.

Enskede.

Handelsvägen, Enskede; t. 49 16 85.

Föreståndare (17).

Bastholm, E. A.

Älvsjö.

Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 12 33.

Föreståndare (17).

Nylander, E. T.

Aspudden.

Aspudden, Hägersten; t. 45 05 75.

Föreståndare (17).

Strähle, B. E. R.

¹⁾ Idrottsanläggningar i Spånga (se sid. 209) äro ej medtagna i denna förteckning.

Mälarhöjden.

Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Föreståndare (17).

Crammer, C. H. V.

Stora Mossen.

Västerled, Bromma; t. 25 35 27.

Föreståndare (17).

Björkman, E. G.

Ängby.

Vultejusvägen, Bromma; t. 37 36 72.

Föreståndare (17).

Carlson, G. E. H.

Sportfält.

Skarpnäck;

t. 59 09 02.

Föreståndare (17).

Hertzell, N. G. (se även sid. 216).

Ladugårdsgärdet;

t. 61 06 40.

Tennisbanor.

Smedslätten.

*Alviksvägen—Djurklouvägen, Bromma;
t. 25 05 22.*

Hjorthagen.

Jägmästargatan, Hjorthagen; t. 60 83 83.

Enskede.

Handelsvägen, Enskede; t. 49 16 85.

Älvsjö.

Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 12 33.

Mälarhöjden.

Södertäljevägen, Hägersten; t. 46 11 18.

Flatenbadet.

Stockholm 20; t. 93 01 00.

Bad, lokaler för inomhusidrott samt föreningslokaler.

Under idrotts- och friluftsstyrelsens förvaltning äro ställda följande bad, lokaler för inomhusidrott och föreningslokaler:

Vanadisbadet, beläget i Vanadislunden, är ett bassängbad med renat och uppvärmt vatten. Det sistnämnda möjliggör längre badsäsong

än vid övriga friluftsbad, nämligen från mitten av maj till omkring mitten av september. Tidigare under vårsäsongen kan badet hållas öppet för solbad med dusch.

Tranebergsbadet, nära Tranebergsbrons östra landfäste, är ett strandbad utarrenderat till enskild organisation.

Eriksdalsbadet är anordnat å en staden tillhörig, förut av vattenledningsverket disponerad tomt med användande av där befintliga forna filterbassänger m. m. Badet är utarrenderat till sim- och idrottsklubben Hellas. Stadsfullmäktige beslöt år 1938 anläggandet av ett nytt friluftsbad i Eriksdalslunden i huvudsaklig överensstämmelse med ett av styrelsen framlagt förslag. Detta beslut har emellertid ännu ej kunnat genomföras.

Kallbadhuset vid Kyrksjön i Bromma är utarrenderat.

Flatenbadet, beläget vid sjön Flaten i Enskede, är Stockholms största strandbad med en badstrand av c:a 1,200 meters längd. Inom anläggningen finnas även två tennisbanor, idrotts- och lekfält samt lägerlivsområde. Sedan sommaren 1935 anordnas vid badet särskilda bad för barn. Barnen färdas under tillsyn av ledare till och från badet i abonnerade bussar. Vid badet anordnas simundervisning och lekar, varjämte varje barn erhåller en portion mjölk och bröd. Liknande verksamhet förekommer vid Lövsstabadet på initiativ av Spånga församling med bidrag av staden.

Älvsjöbadet invid Huddingevägen i Älvsjö är ett bassängbad med renat vatten.

Mälarhöjdens friluftsbad vid Jakobsberg i Sättravägens förlängning omfattar förutom strandbadet även ett lägerlivsområde.

Vårbybadet är ett strandbad i Mälaren vid Vårbyfjärden. Badet är utarrenderat.

Erstaviksbadet är ett strandbad vid Erstavikens norra strand.

Solviksbadet nära Smedslätten är ett strandbad vid Mälaren.

Ängbybadet är ett strandbad i Södra Ängby vid Mälaren.

Inom Spånga finnes ett mindre strandbad i Hässelby och ett vid Lövssta intill Spånga ungdomsgård, båda vid Mälaren.

Forsgränska badet, som togs i bruk hösten 1939, är ett gemensambetsbad med en bassäng om $12 \times 33\frac{1}{3}$ meter, bastu- och tvagningsrum samt omklädningsutrymmen för 480 badgäster samtidigt. Vid tävlingar kunna beredas åskådarplatser för omkring 1,000 personer.

Liljeholmsbadet har en bassäng å $6 \times 16,67$ meter och är utrustad med bastu. Badet är anlagt på en flytande ponton av betong och förlagt till Liljeholmsviken vid Hornsgatan.

Det i Aspudden belägna varmbadhuset inrymmer ett större omklädningsrum, ett tvätt-

IFS

rum med duschar, en bastu, en 6 × 15 meter stor simbassäng, en karbadshytt m. m. Ett mindre varmbadhus utan bassäng finnes även i Älvsjö.

Badanläggningarna i Mälarhöjdens, Hjorthagens, Bällstalunds, Örby, Enskede och Storkyrkoförsamlingens skolor äro vissa tider, då de ej äro erforderliga för skolornas behov, upplätta för allmänheten. Hjorthags- och Örbybaden äro tills vidare stängda. Förvaltningen av dessa bad, i den mån de äro avsedda för allmänheten, handhaves av styrelsen. Dessutom finnes en mindre bastu i Hässelby.

Staden lämnar bidrag till Svenska livräddningssällskapet för anordnande av kostnadsfri *simundervisning* samt *undervisning i livräddning* åt elever vid vissa av huvudstadens undervisningsanstalter (jfr sid. 563).

Idrotts- och friluftsstyrelsen handhar förvaltningen av följande *gymnastik- och idrotts-hallar*.

Eriksdalshallen öppnades hösten 1939. Hallen inrymmer två banor om 22 × 43 meter resp. 17 × 38 meter samt en mindre bastu. Antalet fasta åskådarplatser utgör 2,134, varav 1,144 sittplatser. Vid vissa arrangemang kan antalet platser utökas med ytterligare 1,236 sittplatser och 600 ståplatser.

Vasa gymnastikhall är en kommunal gymnastikanläggning avsedd främst för den frivilliga gymnastiken. Hallen är inrymd i Vasa realskolas byggnad. I den mån anläggningen icke tages i anspråk för gymnastik upplåtes densamma för tennis och andra bollspel.

Forsgrénska gymnastikhallen, som står i direkt förbindelse med Forsgrénska badet är inredd jämväl för handboll och tennisspel. Salens golvyta mäter 16,5 × 36 meter. En mindre åskådarläktare rymmer 120 personer.

För gymnastikändamål lämnar staden bidrag till enskilda sammanslutningar (jfr sid. 563).

Stadsfullmäktige hava anvisat medel för anläggande av bad och idrottslokaler i Angby läroverk. Hösten 1949 kunde en scoutlokal, fyra kansli- och idrottsrum för idrottsföreningar, ett mindre sammanträdesrum samt en provisorisk gymnastiksal tagas i bruk. Gymnastiksalen disponeras av läroverket medan övriga lokaler upplåtas av styrelsen till scout- och andra ideella organisationer inom Bromma.

Stat år 1953. (Idrottshallar och bad.) Utgifter: driftbudgeten 2,215,252 kr. (därav engångs 128,924 kr.), dessutom förlägsmedel 409,000 kr., kapitalbudgeten, låne- och lånemedel, i linjen 18,000 kr., inom linjen 409,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,072,200 kr.

Badinspektör (26).

Hjort, A. L.; Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.; t. 42 00 06.

En kontorsskrivare, ett kanslibiträde, en expeditionsvakt.

Varmbad.

Forsgrénska badet.

Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.; t. 40 11 02 (kontor), 40 07 05 (kassan).

Två *förste badmästare*, en *siminstruktör*, fyra *badmästare*, en *förrädsföreståndarinna*, två *kontorsbiträden* (kassörskor), åtta *badassistent*er, ett *biträde* samt *städerskepersonal*.

Liljeholmsbadet.

Liljeholmsviken (vid Hornstull), Sv.; t. 68 67 80.

En *förste badmästare*, en *badmaskinist*, två *kontorsbiträden* (kassörskor).

Älvsjö varmbadhus.

Johan Skyttes Väg 232, Älvsjö; t. 47 17 20.

En *badföreståndarinna*.

Aspuddsbadet.

Schlytersvägen 53, Hägersten; t. 45 00 11.

En *badmaskinist* (tillika *badmaskinist* i Älvsjö varmbadhus), en *badföreståndarinna*.

Mälarhöjdsbadet.

Mälarhöjdens nya folkskola, Hägersten.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Hjorthagsbadet.

Värtans nya folkskola, Värtan.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

(Badet stängt tills vidare.)

Bällstalundsbadet.

Bällstalunds folkskola, Mariehäll.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Örbybadet.

Örby folkskola, Älvsjö.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

(Badet stängt tills vidare.)

Enskedebadet.

Enskede folkskola, Stockholmsvägen 30, Enskede.

En *baderska*, en *maskinskötare*.

Storkyrkans folkbad.

Storkyrkans folkskola, Svartman-gatan 20—22, C.

En *baderska*.

Hässelby bastu.

Brändövägen 7, Hässelby.

Friluftsbad.

Vanadisbadet.

*Vanadislunden (ing. från Sveavägen),
Va.; t. 30 12 11.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *biträdande badföreståndare*, två *sim-
lärare*, fyra *kassörskor*, en *garderobsföre-
ståndarinna*, tre *garderobsvakter* samt *städ-
derskepersonal*.

Tranebergsbadet.

*Fredhäll (vid Snoilskyvägen), K.
Utarrenderat (se sid. 211).*

Eriksdalsbadet.

*Eriksdalslunden (ing. från Ringvägen 96),
Sö.; t. 41 11 38.*

Utarrenderat (se sid. 211).

Flatenbadet.

Stockholm 20; t. 93 01 00.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Barnbadet; t. 93 02 35.

Farstanäsets friluftsbad.

Södertörns villastad; t. 94 14 45.

Under badsäsongen en *badföreståndare*.

Älvsjöbadet.

Invid Huddingevägen, Älvsjö; t. 47 15 07.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*, två *kassörskor*, två *garde-
robsvakter* samt *städerskepersonal*.

Ågestabadet.

Södertörns villastad; t. 94 18 02.

Under badsäsongen en *badföreståndare*.

Långsjöbadet.

*Sjöstigen (invid Långsjöplan), Älvsjö;
t. 47 21 60.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Mälarhöjdens friluftsbad.

*Nordväst om Jakobsbergs gård, Häger-
sten; t. 46 12 71.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
tre *simlärare*.

Vårbybadet.

Vårby; t. 46 73 01.

(Utarrenderat.)

Gröndalsbadet.

*I kv. Bommen vid Sjöbjörnsvägen,
Gröndal, Sv.*

(Badet stängt.)

Solviksbadet.

Smedslätten, Bromma; t. 25 04 00.

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
två *simlärare*.

Ängbybadet.

*Färjestadsvägen (Södra Ängby), Brom-
ma; t. 37 08 76.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
fyra *simlärare*.

Erstaviksbadet.

*Vid Erstavikens norra strand, 20 min.
gångväg från Solsidans station; t. 17 10 90.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Stora Essingens friluftsbad.

*Invid Oxhålsхамnen å öns västra sida;
t. 51 63 51.*

Under badsäsongen en *badföreståndare*,
en *simlärare*.

Hässelbybadet.

»Allmänna badet»; t. 38 14 31.

En *badföreståndare*.

Sol- och duschbad.

Gröndalsbadet.

*I kv. Bommen vid Sjöbjörnsvägen,
Gröndal, Sv.*

Hjorthagens solbad.

Vid Wenströmsvägen, Hjorthagen.

Ekbäckens solbad.

*Inom Ekbacken invid Norra Brunns-
viken.*

Lokaler för inomhusidrott.

Eriksdalshallen.

*Ringvägen 70, Sö.; t. 43 88 90 och
43 89 15 (biljettbeställn.), 42 00 06 (före-
ståndaren), 43 91 18 (huvudkassören).*

Övervaktmästare (16).

Masreliez, W. L.

En *huvudkassör*, två *vaktmästare* samt
städerskepersonal.

Vasa gymnastikhall.

Hälsingegatan 4, Va.; t. 30 46 74.

En *vaktmästare*.

Forsgrénka gymnastikhallen.

*Medborgarhuset, Medborgarplatsen, Sö.;
t. 40 11 02.*

Två *biträden*.

Friluftsliv, instruktions- och ungdomsverksamhet.

För att tillgodose stadens invånares behov av markutrymmen för friluftsliv har staden inköpt stora områden. Under styrelsens förvaltning stå friluftsområdena Tyresta, Äva, Lissma, Flatenområdet med Orhem, Farstanäset och Liljedal, Finnhamn och Grinda ävensom fyra mindre sådana områden i Mälarhöjden, Hökarängen och Södra Ängby.

Tyresta i Österhaninge socken omfattar 1,416 hektar, varav 1,320 hektar utgöres av skogsmark jämte mossar och kärr samt cirka 50 hektar sjöer och vattendrag. Egendomen är belägen cirka 20 km sydost om staden. Den utnyttjas sommar- och vintertid i främsta rummet för vandringar och utflykter till fots och på skidor. I Tyresta by finnes en raststuga, den s. k. Dahlgrensgården, som drives i Svenska Turistföreningens regi, där en servering hålls öppen sön- och helgdagar. I stugans stora kök finnes möjlighet att värma och laga mat. Raststugan rymmer även 18 platser för övernattnig. Den s. k. Janssonsgården i byn har upplåtits såsom scoutstuga. Vidare finnes en bastu, öppen under söndagar kl. 14—17. Äva i Tyresö kommun, beläget på ett avstånd av 25 km fågelvägar från Stockholm, omfattar 860 hektar och utnyttjas för bad, fiske, camping, cykelturer, vandringar och skidåkning.

Flatenområdet med Orhem ligger helt innanför stadsgränsen i sydost och omfattar cirka 400 hektar. Markerna öster om Flatensjön utnyttjas för bad och camping, medan Orhem väster om sjön användes såsom strövområde. Farstanäset, som omfattar 43 hektar och är beläget på sjön Magelungens södra strand, utnyttjas såsom ett allmänt tältområde. Fem föreningsstugor finnes uppförda där. Liljedals friluftsområde på Ekeröns norra strand ett par mil väster om staden utgöres av ett skogsområde om cirka 40 hektar och utnyttjas för camping, bad och fiske samt såsom uthamn för småbåtar. De mindre områdena vid Mälarhöjden, Hökarängen och Södra Ängby med en areal av tillhoppa ungefär 50 hektar användas såsom tältområden.

Egendomen Finnhamn är belägen öster om Ingmarsö vid Husaröleden och omfattar ett antal öar med tillsammans en areal av 90 hektar. Grinda ligger utmed segelleden till Sandhamn mellan Värmdö och Ljusterö och innehåller en total areal av cirka 160 hektar. Båda dessa skärgårdsegendomar utnyttjas av semestrande stockholmare men äro även replipunkter för utflykter över veckosluten. Särskilda anordningar finnes för att underlätta förankring av småbåtar. Till egendomarna höra även fiskevatten, som allmänheten får utnyttja för nöjesfiske. Genom en donation har staden år 1949 blivit ägare till Särso om 10 hektar omedelbart norr om Finnhamn.

Förutom nu nämnda områden under styrelsens förvaltning finnas även ett antal andra områden, där styrelsen har möjligheter att vidtaga åtgärder till främjande av stockholmarnas friluftsliv. Staden äger samtliga aktier i fastighetsaktiebolaget Nacka (se sid. 521), vilket förvaltar Nacka friluftsområde, beläget omedelbart intill stadens sydöstra gräns. Egendomen omfattar 716 hektar. På området hava två föreningsstugor, Hellasgården och Hammarbystugan, uppförts med bidrag från staden. För friluftsliv utnyttjas även Kanaans friområde utefter Mälarens strand i Hässelby med en areal av ca 200 hektar, egendomarna Skärholmen och Vårby om sammanlagt ca 200 hektar, egendomen Ågesta söder om sjön Magelungen om ca 1,000 hektar samt egendomen Norra om ca 200 hektar vid sjön Getaren i Grödinge socken.

Gålön är stadens största friluftsområde med en areal av 1,820 hektar. Ön har fastlandsförbindelse och är belägen cirka 30 km sydost om Stockholm. På grund av områdets stora areal och omväxlande natur kunna här skilda behov av rekreation och friluftsliv i stor utsträckning tillgodoses. Styrelsen har hittills kunnat iordningställa en friluftsgård och en övernattningsstuga för allmänheten vid Badhusviken, en övernattningsstuga vid Frönäsudd, en semesterstuga vid Havtorsudd, ett tältområde för allmänheten och ett för föreningar på södra delen av ön, samt ställt mark till förfogande för en föreningsby vid Hasslinge.

På de av staden år 1949 förvärfvade egendomarna Rånö å cirka 450 hektar vid Mysingen öster om Nynäshamn och Nätarö å 550 hektar ett par km söder därom ha de byggnader, som ej behövas för jordbruksdriften iordningställt och utrustats för semesterändamål och tältområden för allmänheten anordnats. På Rånö ha dessutom tillfälliga övernattningsmöjligheter ordnats i tält och ombord på ett förhyrt fartyg.

Lissma friluftsområde förvärfvades av staden år 1952 och består av två partier, som tillsammans omfatta cirka 522 hektar. Områdena äro belägna omkring 2 mil söder om Stockholm och ha regelbunden bussförbindelse med staden. En av smågårdarna, Lilla Kisala, har tills vidare uthyrts såsom sportstuga till enskild sammanslutning och torpet Paradiset vid sjön Adran skall användas såsom raststuga för allmänheten. Terrängområdet intill torpet Paradiset hör till Södertörns högst belägna skogsområden och gränsar direkt till Björksåtra kronopark.

Innanför stadsgränsen ligga tre mindre friområden, nämligen Judarnreservatet, Kakanäsområdet samt naturkorridoren från Skanstull öster ut förbi Lilla Sickla mot Nacka frilufterservat å tillhoppa cirka 250 hektar. Den kronan tillhöriga egendomen Fjärdlång i södra skärgården med en areal av cirka 350 hektar har efter viss ekonomisk förbindelse från stadens sida av kronan avsatts såsom en naturallmänning för stadsinvånarnas behov.

Den mark, som styrelsen disponerar för friluftsliv, belöper sig till c:a 7,500 hektar på fastlandet och 1,500 hektar i skärgården, vilket med nuvarande befolkningsantal i staden om c:a 750,000 invånare motsvarar c:a 120 m² per invånare.

Styrelsen har på olika platser i skärgården anordnat 16 *gäststugor* för självhushåll i likhet med fastlandens vandrarhem. Gästerna ha tillgång till roddbåtar och på flertalet håll även möjlighet till fiske. Stugorna upplåtas direkt av vederbörande gårdsägare under höst och vår, vissa stugor även under vintern. På fjärdång stå gäststugor öppna för allmänheten även under sommaren. Priset för bäddplats varierar mellan 1,50 och 2 kronor jämte extra avgift för värme och köksbränsle, vardera vanligen 50 öre per person och dygn.

På Grinda och Finnhamn har styrelsen iordningställt *semesteranläggningar*, omfattande dels byggnader för pensionatrörelse och dels stugor för självhushåll. I pensionatrörelsen skola besökande beredas helinackordering (kost och logi) eller enkelt nattlogi (vandrarm) eller möjlighet att intaga enkasta måltider. Anläggningarna hava upplåtits till Folkörörelsernas rese- och semesterorganisation (Reso). På Grinda har det s. k. Södra Torpet tillbyggt med förläggings- och matsalsbyggnader och anordnats såsom ett ungdomsläger för flickor. På Finnhamn har ett liknande läger för pojkar anordnats. Butiker, som föra varor, behöfliga för tältande och båtfolk finnas vid båda anläggningarna.

I april 1949 invigdes segelfartyget af Chapman såsom Stockholms första permanenta *vandrarm*. Fartyget, som ligger förankrat på Stockholms ström vid Skeppsholmen, har upplåtits till Svenska Turistföreningen för ändamålet.

För att främja *roddidrotten* har styrelsen till vissa klubbar upplåtit ett antal kapproddbåtar att användas för motions- och långfärdsrodd. Vederbörande klubb är skyldig att i den mån båtarna icke utnyttjas af klubbens medlemmar mot viss avgift upplåta båtarna till andra roddintresserade, oberoende av om de äro anslutna till roddförening eller icke. Roddklubben är även skyldig att utan ersättning låta deltagare i styrelsens nedannämnda ungdomsverksamhet förfoga över båtarna.

Styrelsen har även iordningställt en roddbassäng i Östra realläroverket för inomhusträning och upplåtit densamma till Svenska roddförbundets mellersta kretsstyrelse utan ersättning. En permanent roddbana har anordnats i norra Brunnsviken. För allmänhetens nöjesrodd uthyras 25 roddbåtar, förlagda till Rålambshov och Årsta.

Vid Drevviken ha sex byggnader iordningställt såsom föreningsgårdar, vilka tillsammans bilda »Drevvikens idrottsby». Fem av dem ha uthyrts till euskilda föreningar medan den sjätte upplåtes för enkasta tillfällen till olika

idrottsföreningar eller andra sammanslutningar. Varje stuga omfattar vardagsrum, sovrum för 8 personer och kök. Ett byrård handhar idrottsbryns interna angelägenheter.

Vid Enskede idrottsplats och i Fagersjö finnas *sportstugor*, till vilka allmänheten har tillträde. Sportstugan vid Enskede idrottsplats inrymmer samlingsrum, omklädnads- och hobbylokaler. Den är upplåten till Enskede ungdomsråd. Dessutom upplåtas föreningsstugor vid Skärholmen m. fl. platser.

För att bereda den lägerlivsidkande allmänheten tillfälle till ordnad *camping* och för att koncentrera ett större antal av dess utövare till för ändamålet lämpliga platser i Stockholms omgivningar har staden till deras förfogande ställt särskilda *lägerlivsområden*, där vissa för ändamålet erforderliga anordningar vidtagits. Sådana lägerlivsområden finnas för långtidstältning invid sjöarna Flaten (jfr sid. 214) och Alten, invid Malarhöjdens friluftsbad, å Farstanäset vid sjön Magelungen, vid Hökarängen, vid Nibbla å Ekerö och å skärgårdsreservaten Finnhamn, Grinda, Rånö, Nätarö och Gälö. För korttidstältning finnas dessutom lägerlivsområden för turister vid Bredäng och vid Södra Angby i närheten av Angbybadet. Från och med år 1940 registreras på alla lägerlivsområden samtliga tältande och varje tältinnehavare har att erlägga en mindre tältningsavgift.

Styrelsen har anordnat en *kanotled* å en längd av 20 km samt *cykelstigar* söder om staden å samma längd.

Av Föreningen för skidlöpningens och friluftslivets främjande hava, delvis i samarbete med andra organisationer, anlagts *skidbackar* vid Fiskartorpet ävensom en större sportstuga, vilken under hela året är avgiftsfritt tillgänglig för den idrottsutövande allmänheten. Till föreningens verksamhet lämna staden bidrag (jfr sid. 563). Å styrelsens stat äro medel upptagna för underhåll och drift av skidbackar, därav en i Tantolunden, två i Enskede, en i Älvsjö, en i Blommensberg, två i Stadshagen, en vid Stora Mossen i Bromma samt en vid Rosendal på Djurgården ävensom av smärre skid- och teknikbackar i stadens parker och ytterområden. Inom staden och dess närmaste omgivningar anordnas ett antal *skidspår* till en sammanlagd längd av 350 km.

För att möjliggöra orienteringslöpning ha permanenta orienteringsleder upplagts med fasta orienteringspunkter till växlande antal inom olika terrängområden i Stockholmstrakten.

Styrelsen ställer vissa staden tillhöriga vattemråden till stockholmarnas förfogande för *amatörfiske*. Genom olika fiskevårdande åtgärder ökas fiskebeståndet. 15,000 fiskekort tillhandahållas allmänheten under år 1952 för rätt till fiske i ett trettiotal vatten i Mälaren, Saltjön och insjöar i Stockholms närmaste omgivningar.

IFS

Styrelsen förvaltar samtliga staden tillhöriga *hamn- och uppläggningsplatser* för småbåtar.

En omfattande *instruktions- och ungdomsverksamhet* bedrivs av styrelsen. För att intressera den till klubbar ej anslutna ungdomen för idrottsutövning på fritiden drives en speciell idrottspropaganda bland sådan ungdom. Med hjälp av kända idrottsmän samt ungdomsledare utom idrottens krets anordnar styrelsen instruktionsverksamhet i fri idrott på idrottsplatserna, utbildning av ledare och instruktörer inom skilda idrottsgrenar, friluftsgymnastik och sportledarverksamhet för sådan ungdom. Styrelsen vidtager även åtgärder för främjande av scoutverksamheten bland annat genom ovannämnda lägerverksamhet vid Finnhamn och Grinda. Deltagandet är avgiftsfritt. Ungdomen samlas stadsdelsvis och organiseras i olika bollserier samt till tävlingar i fri idrott m. m. Sportledarnas främsta uppgift är att väcka intresse för idrotts- och friluftsliv hos den utanför idrottsföreningarna stående ungdomen, organisera och leda övningar av olika slag samt söka medverka till att deltagarna gå in som medlemmar i föreningar.

I syfte att åstadkomma ett effektivare utnyttjande av skolornas obligatoriska friluftsdagar ställer styrelsen kunniga ledare till lärarnas förfogande. Därjämte anordnas ett stort antal permanenta terrängbanor, orienteringsleder, miniatyrorienteringsbanor, punktorienteringsbanor m. m. på lämpliga terrängområden inom staden eller dess närmaste omgivning. I samarbete med skid- och friluftsförbundet samt turistföreningen m. fl. anordnar styrelsen under sportlovet utflykter och utfärder samt instruktion i vinteridrottens olika grenar.

Styrelsen söker slutligen att i möjligaste mån stödja idrotts- och friluftsförbundens organisationerna med kontanta bidrag ävensom genom att ställa instruktörer till deras förfogande.

Stat år 1953. (Friluftsverksamhet, ungdomsverksamhet m. m.) Utgifter: driftbudgeten 1,744,188 kr. (därav engångs 431,750 kr.), dessutom förlägsmedel 50,000 kr., kapitalbudgeten 85,000 kr., lånemedel, i linjen 336,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 473,200 kr.

Friluftssintendent (31).

Thor, E. V.

Förste sportledare (23).

Vakant, *tf.* Öst, N. O.

Kammarsskrivare (21).

Norström, Ebba M., *tjl.* (se sid. 140), *tf.* Löwgren, E. A.

Båttillsynsman (17).

Tebelius, B. G.

Tillsynsmän (17).

Karlström, K. S. (för lägerlivsområden); Hemming, B. O. (för fiske).

Friluftsassistent (13).

Öst, N. O., *tjl.* (se ovan), *tf.* Sagström, H. G.

Ett kanslibiträde, två kontorsbiträden.

Lägerlivsområden.

Flaten och Älten.

Flatenbadet, Stockholm 20; t. 93 01 00.

Föreståndare (17).

Hertzell, N. G. (se även sid. 211).

Mälarhöjden.

Mälarhöjdens friluftsbad vid Jakobsberg i Sättravägens förlängning; t. 46 12 71.

Farstanäset.

Södertörns villastad; t. 94 14 45.

Liljedal.

Ekerö socken; t. 0756 + 200 28.

Ängby.

(För turister.)

Invid Ängbybadet; t. 37 08 76.

Bredäng.

(För turister.)

Södertäljevägen, vid Mälarhöjdens idrottsplats; t. 46 11 18.

Friluftsområden på fastlandet.

Tyresta.

Österhaninge socken; t. 97 02 50.

Biträdande tillsynsman (13).

Helgösta, G. E.

Åva.

Tyresö socken; t. 91 71 67.

Gålö.

Österhaninge socken; t. 0750 + 331 56.

Lissma.

Huddinge socken.

Nacka, Orhem och Drevviken.

Tel. 93 05 68.

Biträdande tillsynsman (13).

Ringblom, S.

Friluftsområden i skärgården.**Finnhamn.***Ljusterö socken; t. 0764 + 460 02.***Grinda.***Värmdö socken; t. 0764 + 490 72.***Nåtarö.***Utö socken; t. Nynäshamn 118 30.***Rånö.***Utö socken; t. Dalarö 570 85.*

Vid idrottsstyrelsen har under 1952 antalet sysselsatta arbetare varit i medeltal 151 st.

Stockholms stads civilförsvarsnämnd.

Civilförsvarsnämnden.

Bolinders Plan 3 (postadress: postfack, Stockholm 8); t. 222020 (växel). Nämnden sammanträder som regel en gång i månaden.

Enligt civilförsvarskungörelsen den 14 september 1944 tillkommer civilförsvaret: a) att planlägga och i enlighet med meddelade föreskrifter verkställa erforderliga åtgärder för civilbefolkningens samt anläggningars, byggnaders och annan egendoms skyddande mot fientliga anfall, särskilt flyganfall, ävensom mot spioneri och sabotage; b) att ingripa mot sådan brand eller skada, som förorsakas av fientlig verksamhet, ävensom i övrigt begränsa eller lindra följderna av dylik verksamhet; c) att under krig och, i den mån k. m:t därom förordnar, vid krigsfara ingripa jämväl mot annan brand eller skada än sådan, som förorsakas av fientlig verksamhet; d) att planlägga och genomföra undanförelse och förstöring, i den mån sådan verksamhet icke enligt vad därom är eller kan vara bestämt åvilas annan myndighet än civilförsvarsmyndighet; e) att, i den mån k. m:t därom särskilt förordnar, vidtaga åtgärder för omhändertagande av en mera omfattande flyktningström; samt f) att i övrigt handhåva sådan på det allmänna ankommande civil verksamhet för rikets försvar, som icke enligt vad därom är eller kan vara föreskrivet åvilas annan myndighet än civilförsvarsmyndighet.

Riket indelas i civilförsvarsområden. Stockholms stad tillhör Stockholms civilförsvarsområde, i vilket förutom staden ingår Sundbyberg, Solna, Nacka, Saltsjöbaden, Lidingö samt Hudinge.

Den centrala ledningen av civilförsvaret utövas under k. m:t av civilförsvarsstyrelsen. Inom varje län handhar länsstyrelsen ledningen av civilförsvaret. Länsstyrelsens uppgift har i civilförsvarskungörelsen närmare angivits så, att å densamma ankommer att leda och övervaka planläggningen av civilförsvaret samt att tillse att statliga och kommunala myndigheter samt enskilda fullgöra sina skyldigheter i enlighet med verkställd planläggning. Länsstyrelsen har vidare att anordna övningar m. m. samt att

leda och övervaka civilförsvarsutbildningen. I Stockholm ankomma dessa uppgifter å överståthållarämbetet. Inom ämbetet har civilförsvarsdirektören att närmast under kanslidirektören å andra kansliavdelningen svara för uppgifternas fullgörande (se sid. 6). Den omedelbara ledningen av civilförsvaret inom varje civilförsvarsområde tillkommer civilförsvarschefen, vars uppgifter i stort sett angivas med samma ordalag som ifråga om länsstyrelse. De grundläggande bestämmelserna rörande civilförsvarets omfattning och beskaffenhet inom varje civilförsvarsområde skola upptagas i en organisationsplan. Förslag till sådan plan skall upprättas av civilförsvarschefen i samråd med den eller de civilförsvarsnämnder, som finnas inom civilförsvarsområdet. Över förslaget skola de, som i allmänhet utöva kommunernas beslutanderätt, erhålla tillfälle att yttra sig. Organisationsplan skall därefter fastställas av länsstyrelsen. I den mån kostnaderna för civilförsvaret icke täckas av statsmedel, skola de årligen fördelas mellan kommunerna inom ett civilförsvarsområde i förhållande till det antal skattekoronor och skatteören, som inom varje kommun eller del av kommun påförts de skattskyldiga vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt. Påstår kommun, att särskilda skäl finnas för annan fördelningsgrund, äger länsstyrelse (överståthållarämbetet) förordna huru fördelningen skall ske.

Det åligger kommun att i enlighet med den ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944, som trätt i kraft den 1 juli 1949 bl. a. att genom sina myndigheter lämna civilförsvarschefen biträde i sådana frågor rörande civilförsvaret som hava samband med de särskilda myndigheternas verksamhetsområden, att jämlikt gällande organisationsplan inrätta och utrusta allmänna skyddsrum samt vidtaga andra byggnadsanordningar ävensom reservanordningar för vatten-, gas- och elektricitetsförsörjningen samt att utföra källarrumsgenombrott för allmänna och enskilda skyddsrum.

De kommunen åvilande uppgifterna med avseende å civilförsvaret skola handhåvas av en civilförsvarsnämnd.

Stadsfullmäktige beslöte den 18 december 1944 att tillsätta *Stockholms stads civilförsvarsnämnd*. Denna nämnd skall enligt samma beslut

bestå av fem ledamöter, av vilka minst en skall vara kvinna. För varje ledamot skall utses en ersättare. Uppdraget skall gälla för fyra år. Avgår ledamot eller ersättare under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall fullnadsval anställas för återstående tid. Civilförsvarschef må ej vara ledamot eller ersättare i civilförsvarsnämnd, ej heller den som icke uppnått tjugutre års ålder eller som icke råder över sig och sitt gods. Ledamot eller ersättare må kunna avsäga sig uppdraget: a) om han icke är boende inom kommunen; b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget; c) om han efter fyra års tjänstgöring som ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå samt d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes. Vid civilförsvarsnämnds sammanträde äger civilförsvarschefen att närvara och deltaga i överläggningarna men ej i beslutet samt att, om han så önskar, få sin mening antecknad till protokollet. Han äger därjämte påkalla sammanträde av nämnden för behandling av vissa frågor. Civilförsvarsnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Endera av ordföranden och vice ordföranden skall vara icke krigstjänstskyldig person.

Författningar. Civilförsvarslag 15 juli 1944, med ändr. (Kfh 1946: sid. 1353; Svf 1947: nr 388, 1948: nr 432, 1950: nr 46, 1951: nr 271, 289, 1952: nr 91). K. civilförsvarskungörelse 14 sept. 1944 (Kfh 1946: sid. 1377), med ändr.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 242,649 kr., dessutom förlagsmedel 4,640,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 122,600 kr.

Civilförsvarsnämndens ledamöter (för åren 1953—1956).

Ordförande.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Ossbahr, C. P., advokat, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Abelin, H. O. Hj. R:son, revisorsassistent, stadsfullm.

Henström, U. K. A., överlärare.

Nihlfors, f. Cassel, Margit M. S., fru.

Ersättare.¹⁾

Brundell, A. B., ombudsman.

Lundmark, B. G., köpman.

Risslander, G., byggnadsingenjör.

Bjuvberg, J. B. A., kassör.

Lindahl, Annie, folkskollärarinna.

Sekreterare (840 kr.).

Karlöf, E. A., tf. ekonomidirektör; t. 22 20 20 (växel) (se sid. 190).

Revisorer.

Gemensamma för direktionen för stadens rätts- och polisväsen m. fl. (se sid. 64).

Som civilförsvarsnämndens verkställande organ fungerar gatukontoret.

¹⁾ Suppleanterna äro här upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, inberäknat ordföranden och vice ordföranden, vilkas ersättare de i första hand skola vara.